

Ma Koringäna 1

Ama Rhäväksäs

Ma Pol qa säm bä rhakt täkt ama abuk. Bä qa säm bäm gi sage ama qatnanaktpämda e mät ama värhäm ama mor äm ma Korin.

Arhani sa rha män ge ma Pol sa ama enge sävät ama guläñgi na ama qatnanaktpämda e ma Korin i ama lat na ama qavatka di masirhat na ngät mänguräp mä rha. Dap arhani sa rha män sä ama snanbät maos maos. Ama Narhuir Qi Ama Abuk Sage Ama Koringäna di qiat tuvät pät tam däkt ama unbam. Ma Pol qa säm ivakt iva qä rhodröp ama Koringäna dä qosaqi va qa rhumamär nä iaväkt ama qävälap pät arhä iar qärqap i qaku maräkt na ap. Qat turäkt täm da sävät ama lat toqortäqyia, ama matmät mänguräp mä rha dä ama lat na ama qavatka dä iomäkt i sa rhat tu ne va ama muräkt da ama ruvek kärarhani i qaku rhat nanakt arhä saqong dä arha lat kärangätni i qaku maräkt na ngät sävät ma Engeska aa Tmäski dä ama iraski na ngät ama rhisu sävät iomäkt i ma Kraiskä märanas nämät ama tñäpki dä ama vänbon iva bä ba ama qatnanaktpämda e ma Jerusalem.

Ama märän gärangätni i ngät dän dä iangärhäkt ama lat angärha ron sävät ama Koringäna di qosaqi ngät dän sävät ama qatnanaktpämda rhäkt bä äkt i rhakt täkt ama abuk di qosaqi qiat turäkt täm ut täkt. Angät ama märän sae di rhoqor iomäkt i qaku ama sräp ama ruvek mäni arhä qatnanakt dä qaku sävetka qat mair ma ama qrot dä ama vu

da arhani arha ron sävät arhani dä ama märän nga e mänguräp ama ngärhaegurhini näkt ama qatnanaktpämda di qaku rhat tualat mamär nä ama vänbon nage ama Qloqaqa.

Ama Qävälap Nasot A Ne

Ama Muqunäga Narhoer (1:1-9)

Ama Matmät Mänguräp Ama Qatnanaktpämda (1:10-4:21)

Angätni Ama Qatnanaktpämda E Ma Korin Arha Lat Di Qaku Ama Räkt Ngät (5-6)

Ama Rhisu Säväät Ama Ngärhaegurhini (7)

Säväät Angätni Ama Lat Kärangätni Ivar Maräkt Iva Rhat Tualat Na Ngät Ura Qaku (8-11:1)

Ama Rhisu Säväät Ama Ansäs Mänguräp Ama Qatnanaktpämda (11:2-14)

Ama Rhisu Säväät Iomäkt I Ama Nãpta Rhat Täranas Nämät Ama Tñäpki (15)

Ma Pol Qat Tu Da Aa Enge Angät Tpäs (16)

Ma Pol Qa Säm Ama Märmärgem Sage Ama Qatnanaktpämda E Ma Korin

¹ Rhangät täkt ama enge di nagem ngo ma Pol qarak i sa ma Ngämuqa qa mes ka varhäm aa snängaqa ivakt iva ma Jisas ma Kraiss aa ngangga na qa näkt säväät aurha ruaqa ma Sostenes.

² Dä ngut säm säväät a ngän ama qatnanaktpämda mäni ma Ngämuqa e mät ama värhäm ama moräm ma Korin, aingän gärrarhae i sa ma Ngämuqa qa arñis na ngän sagem mes näväät ma Jisas ma Kraiss bä qosaqi qa mes ngän ivakt iva ngän dän i aa ruvek ama qumärqumärta na ngän. Ngut säm säväät a ngän ngän nä iarhakt kärarhae moe vät ama ivärhimek moe qarqämekni i rhi nagukt na aurha

Engeska ma Jisas ma Kraiss aa ngärhipki i arha Engeska na qa qäarakni i qosaqi aiut aurha Engeska.

³ Mamär iva ama ñämsävätki qi na ama bulap sagem ngän nage ma Ngämuqa aut mamäk dä ma Engeska ma Jisas ma Kraiss.

Ma Pol Qat Tes Ama Mär Sage Ma Ngämuqa Nävät A Rha

⁴ Nguat tes ama mär sage gu Ngämuqa vasägos nävät a ngän inguna nävät ma Ngämuqa aa ñämsävätki qäarakni i sa qa von ngän däm gi nävät ma Jisas ma Kraiss ⁵ inguna sa ma Ngämuqa qa matnärhäm ngän mamär vät angän gloqaqa i vät angäna enge moe dä vät angän mädräm moe. ⁶ Rhoqor täkt di ngät toqor ama sameng ama mär ngät sävät ma Jisas kärangätni i rhäkt di sa ngä mu angät släqyige vät a nas mänguräp mä ngän ⁷ ivakt iva mamär na ngän na ama qloqaqa na ngät ama vänbon moe rhoqoräkt i sa qale ngän nani ama qäväläm gärqomni iva evär da aurha Engeska ma Jisas ma Kraiss bä va ama ruvek moe rhi lu qa. ⁸ Näkt pa qosaqi qä sämaqrot na ngän bä dängdäng bät ama tpäsini ivakt iva qaku ngäni rha ama rhäksärhäm bät guani angät tpäs pät ama qunäga qäarakni iva aurha Engeska ma Jisas ma Kraiss ka rhatnävämne na ama ruvek. ⁹ Ma Ngämuqa di qoki mamär vät a ut iva ut nanakt na qa sä iarhongäkt moe iaqäkt kärak i sa qa mes ngän ivakt iva västämne na ngän ngän na aa emga ma Jisas ma Kraiss aurha Engeska bä va qale ngän i angäna ruavek na ne ngän na qa.

Ama Bäñmät Mänguräp Ama Qatnanaktpämäda

¹⁰ Gua ruavek, rhäkt di ngu nän ngän ma ama qrot nävät aurha Engeska ma Jisas ma Kraiss aa ngärhipki iva ngän moe di sägäni na ngän dap pa qale qale anga bäñmät mänguräp mä ngän dap kinak pa sägäni na ngän sa ama sägäk ama snängaqa dä ama sägängät ama muräkt. ¹¹ Gua ruavek, toqoräkt dinguna ama enge na ama muqunäga bä ba ngo nage ma Kloe arha ruvek i aingän di angäna engirhong nagem ne. ¹² Ama rharimini qarqäni i ngua märhamän doqoräkt dinguna arhani nävät a ngän di rhi qoar i, “Aiut di nage ma Pol” dap arhani di rhi qoar i, “Aiut di nage ma Apolos” dap arhani di rhi qoar i “Aiut di nage ma Sefas*” dap arhani di rhi qoar i, “Aiut di nage ma Kraiss.”

¹³ Nga ma Kraiss di qa matmät na nas? Nga rha edämsäs pät ma Pol mäni ama sämänanamuqa sädaver mä ngän? Ura nga sa rha baptais pät a ngän nävät ma Pol aa ngärhipki? ¹⁴ Nguat tes ama mär sage ma Ngämuqa i sa qaku ngua baptais pät aung nävät a ngän dap sokt ma Krispus kä nä ma Gaius ¹⁵ ivakt iva qaku aung gä naqoar i qa di sa qa rha ama baptais nävät gu ngärhipki. ¹⁶ Näkt kosaqi ngua baptais pät ama ruvek näp ma Stefanas aa vätka näkt kaku nguut dräm i sa ngua baptais pät guavek sae ura qaku? ¹⁷ Inguna qaku ma Kraiss ka rhäk na ngo ivakt iva ngu baptais pät ama ruvek dap kinak pa ngu sameng na ama sameng ama mär ngät. Dä va qaku ngu nasameng barhäm ama

---

* **1:12** ma Sefas Rhakt täkt ama ngärhipki di at tarimini na ama enge ama Aramaik di ama duiqa. Ma Pita di qosaqi ama sägäni nä ini ama rharimini na ama Grikkäna arha enge rhoqoräkt. Ma Pol qat dräm gat tes ma Pita i ma Sefas pa angätäni aa abukkina.

mädräm da ama ruvek arha enge i varis ngakt dä va ma Kraiss aa tñäpki mäni ama sämänanamuqa diva ama mäñmäñini na qi.

Ma Kraiss Di Ma Ngämuqa Aa Qrot Dä Aa Mädräm Ama Mär Ngät

¹⁸ Ama sameng sävät ama sämänanamuqa di ge iarhakt kärarhae i mavamava na rha nage arha vuirhong di ngät toqor ama sameng gärangätni i ngät dän nage ama däädän da ama ruvek dap gem ut aiut kärarhae i sa ma Ngämuqa qat tumaiar ut di iangärhäkt ama sameng di nak aa qrot na ngät. ¹⁹ Inguna ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqya,

“Va ngu slava na ama ruvek sa ama mädräm ama mär ngät arhä mädräm
dä va ngua rhualat sa ama ruvek kärarhani
i qunäga vät a rha iva qaku mamär iva
qunäga vät a rha.”

²⁰ Ngu lu iaqäkt ka qoe qarak i aa mädräm ama mär ngät? Ngu lu qarak ka qoe i qa di ama mädräm ga sä ma Ngämuqa aa Muräkt? Ngu lu iaqäkt ka qoe qarak i mamär vät a qa iva qat tamän mamär na ama enge qärangätni i ngät toqor ama ruvek sa ama mädräm ama mär ngät arha enge? Nga sa qaku ma Ngämuqa qa mualat sa ama mädräm ama mär ngät narhe nämäni ama ivätki bä ngä män i ngät toqor ama däädän da ama ruvek arhä mädräm?

²¹ Inguna nävät ma Ngämuqa aa mädräm ama mär ngät dä sa qaku qunäga vät ama ruvek nämäni ama ivätki sä qa nävät arhä mädräm maräkt dap

kinak märmär gem ga iva qa rhualat iva nävät iangärhäkt aut sameng gärangät i ngät toqor ama dädända arha enge dä iarhakt ama ruvek arhä saqong diva iarhakt kârarhae i rhat nanakt nä ma Kraiss diva ngä rhumaiar ta. ²² Ama Judaqäna di nani a rha na ama muqunän dap ama Grikkäna di nani a rha na ama mädräm ama mär ngät ²³ sokt di aut sameng sävät ma Kraiss aa tñäpki mäni ama sämänanamuqa di vläktpläkt sa ama Judaqäna vät angärha rhäng dä ngät di ngät toqor ama sameng gärangättni i ngät dän nage ama dädän da ama ruvek da ama Jentailqäna arhä saqong. ²⁴ Sokt di ma Kraiss di ma Ngämuqa aa qrot dä aa mädräm ama mär ngät bä bä iarhakt kârarhae i sa ma Ngämuqa qa mes ta sagem mes kârarhani i rha nämäni ama Judaqäna dä qosaqi qârarhani i rha nämäni ama Grikkäna. ²⁵ Inguna ma Ngämuqa aa lat kärangättni i ama ruvek tat tu arhä snäng i ngät di ama dädän ga ama ruqa aa lat di nak iangärhäkt ama lat di ngä vit pa ama ruvek arhä mädräm ama mär ngät angät tpäs. Dä qäqi ma Ngämuqa aa anga qrot ama gaini na ngät di qoki as ngä vit pa ama ruvek arhä qrot angät tpäs.

²⁶ Gua ruavek, mamär iva ngän du angän snäng sävät ama qäväläm gärqomni i sa ma Ngämuqa qa mes ngän ivakt iva aa es na ngän. Rhoqoräkt di qaku ama rhäqäp na rha nävät a ngän di ama mädrämda na ngän da ama ruvek nämäni ama ivätki arhä saqong bä qaku ama rhäqäp na rha nävät a ngän di ama qrot ta mamär dä qaku ama rhäqäp na rha nävät a ngän di arhä mamäkkäna di ama moräs na rha mamär. ²⁷ Sokt di ma Ngämuqa sa qa armeng dä iarhongäkt kärqärhong

i ge ama ruvek di ama dädän da ama ruvek arhä qärhong ivakt iva qä sämäqlu na ama ruvek sa ama mädräm ama mär ngät. Dä qosaqi qa armeng dä qärqärhongni i qaku irhong angärha anga qrot masirhat ivakt iva qä sämäqlu nä iarhakt kärarhae i ama qrot ta.

²⁸ Näkt ka di sa qa armeng dä iarhongäkt kärqärhong i ama ruvek nämäni ama ivätki di rhat nañäm mane nä irhong ngä nä qärqärhongni i rha di ama vu da arha ron sävät irhong näkt sävät kärqärhongni i sa qaku mamär vät guani nä irhong mäni ama ivätki ivakt iva qä slava nä iarhakt mas kärarhae i ama ruvek nämäni ama ivätki di rhat tu arhä snäng i iarhakt di ama moräs na rha mamär. ²⁹ Sa qa mualat toqoräkt divakt iva qaku mamär iva aung gä nasek sä nas dä ma Ngämuqa aa saqong. ³⁰ Qa di ama rharebäm sa angäna iar mäni ma Jisas ma Kraiss kärakni i sa ma Ngämuqa qa mualat sä qa iva nävät a qa diva ma Ngämuqa qät kyiradeng na aurha vuirhong dä va qät bon ut ta ama mädräm ama mär ngät dä qosaqi va qat tualat sä ut iva u rhän i ama qumärqumärta na ut mamär näkt ka rhäksasot a ut ³¹ ivakt iva rhäkmamär varhäm ma Ngämuqa aa enge qärangätni i sa rha säm a ngät kärangät i ngät tamän doqortäqyia, “Auge qärak i nani a qa iva qat tamän bät ama enge na ama ansänas di mamär iva qä nän sä ma Engeska.”

2

Ma Pol Qä Sameng Sävat Ma Kraiss Kärakni I Sa Rha Edämsäs Pät A Qa Mäni Ama Sämänanamuqa

¹ Gua ruavek, toqoräkt i ngua män sagem ngän bä ngua sameng ba ngän nä ma Ngämuqa aa enge qärangättni i rhäkt di sa qa muqunäga sä ngät* dä sa qaku nguat tamän bät ama enge qärangättni i ngät toqor ama mädräm da arha enge. ² Inguna mäqi rhoqoräkt i sa qale ngo mänguräp mä ngän dä sa ngua mu gu snäng iva qale ngu natmärhamän saqi as sävät guani dap kinak pa sokt sävät ma Jisas ma Kraib bä va sokt nguat tamän sävät a qa i sa rha edämsäs pä t a qa mäni ama sämänanamuqa.

³ Bä rhoqoräkt i ngua män sagem ngän di sä nas i qaku gua anga qrot masirhat dä ngut len dä värvar vä t a ngo. ⁴ Näkt gua enge dä gu sameng di sa qaku nguat tamän na ama enge qärangättni i ngät toqor ama mädräm da arha enge dap kinak sa ngur qur a ngän da ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa dä rha ama qrot ⁵ ivakt iva angän gatnanakt diva qaku qale ngät pä t ama ruvek arhä mädräm dap kinak pa qale ngät pä t ma Ngämuqa aa qrot.

*Ama Mädräm Ama Mär Ngät Nage Ama Qloqaqa
Ama Qumärqumärqa*

⁶ Sokt di mänguräp iarhakt kärarhae i sa rha sräp mäni ama qatnanakt sämäni ma Ngämuqa dä sa ut tamän bät ama mädräm ama mär ngät. Rhangät täkt ama mädräm ama mär ngät di qaku ngät nage ama mädräm da ama ruvek ura nage ama narhoerta nämäni rhäni rhäkt ama rhodämini iarhakt kärarhae i mänaris iva qäbäs na rha. ⁷ Dap kinak ut tamän bät ma Ngämuqa aa mädräm ama mär ngät kärangättni i mudu ama ngaip ngät bä

---

* **2:1** ma Ngämuqa aa enge qärangättni i rhäkt di sa qa muqunäga sä ngät Ura 'ama sameng ama mär ngät'

rhäkt di sa qat tuqunäga sä ngät. Iangärhäkt ama mädräm di mudu rhoqoräkt i as kaku ma Ngämuqa qa säm ama ivätki dä sa qa muräkt iva bä ba aut murhämeska na ngät. ⁸ Qaku guavek nävät ama narhoerta nämäni rhäni rhäkt ama rhodämini di sa qunäga vät a rha sä iangärhäkt ama mädräm inguna ngakt bä vadi mai rhoqoräkt dä vadi mai qaku rhi naedämsäs pät ma Engeska na ama murhämeska mäni ama sämänanamuqa. ⁹ Sukt diva mamär iva vuk pät a ut nä ma Ngämuqa aa enge qarängätni i sa rha säm a ngät kärängät i ngät tamän doqortäqya,

“Agirhong gärqärhongni i sa qaku ama saqong ngä lu irhong bä qop kaku ama sdäm ngä nari irhong
 bä qosaqi qaku irhong ngä män bät ama ruvek arhä mädräm
 di iarhongäkt di ma Ngämuqa sa qa rhäkmü nä irhong bä bä iarhakt kärarhae i arha snäng bät a qa.”

¹⁰ Bä nävät ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa dä sa ma Ngämuqa qat tuqunäga sä rhärhong däkt bä ba ut. Inguna ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qät kyarmät nä iarhongäkt moe bä qäqi sävät ma Ngämuqa aa snängaqa ama ngaip ka. ¹¹ Inguna ama ruqa aa qloqaqa di sukt ka qat dräm gärqärhongni i iaqäkt ka ruqa qat tu aa snäng bät irhong. Di rhoqorne i sukt ma Ngämuqa aa Qloqaqa di qat dräm gärqärhongni i ma Ngämuqa qat tu aa snäng bät irhong. ¹² Bä rhäkt di aiut di sa qaku ut ta ama qloqaqa nämäni ama ivätki dap kinak ut

ta ama Qloqaqa qärakni i qa nage ma Ngämuqa ivakt iva mamär iva qunäga vät a ut sä iarhongäkt kärqärhong i sa ma Ngämuqa qa von ut täm irhong.

¹³ Näkt ut tamän bät tärhong däkt na ama enge qärangättni i qaku ngät dän nävät ama ruvek arhä mädräm ama mär ngät dap kinak ngät dän di nage ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa. Bä ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di qät täväktsäs sävät ama engätki kärakttni i ama qloqaqa na qi bä bä iarhakt kärarhae i ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qä rhoer nanokt ta.

¹⁴ Dap iarhakt kärarhae i qaku ama qatnanak-tpämda di sa qaku rhi nata iarhongäkt kärqärhong i irhong nage ma Ngämuqa aa Qloqaqa inguna iarhongäkt di adädän da sä irhong. Bä qaku mamär iva qunäga vät a rha sä irhong inguna sokt mamär vät iarhakt kärarhae i qale ma Ngämuqa aa Qloqaqa väm da di mamär iva ama Qloqaqa qät tuqunäga sä irhong bä ba rha. ¹⁵ Dap iarhakt kärarhae i ma Ngämuqa aa Qloqaqa qa e väm da di sa mamär iva rhat lu iarhongäkt moe qärqärhong i irhong ngät dän nagem ga i ama vit nä irhong doqoräkt. Dap kaku aung gäarakni i qaku ma Ngämuqa aa Qloqaqa qa e väm ga di mamär iva qunäga vät a qa mamär sä iarhakt kärarhae i ma Ngämuqa aa Qloqaqa qä rhoer nanokt ta.

¹⁶ Akni nävät ma Ngämuqa aa vämginarha di sa qa säm doqortäqvia,

“Inguna ngu lu auge di sa qunäga vät a qa sä ma Engeska aa snängaqa ivakt iva qat turäkt bä ba qa iva qat tualat toqoräkt?”

Sokt di sa qunäga vät a ut sä ma Kraiss aa snängaqa.

3

Ama Matmät Ge Ama Qatnanaktpämda Nae Ma Korin

¹ Gua ruavek, mäqi rhoqoräkt i sa qale ngo gem ngän di qaku mamär vät a ngo iva nguut tamän särhäm ngän doqor ama ruvek kärarhani i ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qä rhoer nanokt ta mamär. Dap kinak nguut tamän särhäm ngän di rhoqor ama ruvek kärarhani i ama släqyige ngät turäkt bä ba rha qärrarhani i vät angän gatnanakt di as ama qokoqirhong na ngän. ² Sa ngua von ngän da ama qämuqa na ngät ama tmäs dap kaku ngua von ngän da ama tmäs kärangätni i ama qrot ngät inguna as kaku mamär vät a ngän iva ngän däs ama qrot ngät ama tmäs. Bä qäqi rhäkt di as kaku ngän däkmü na nas ³ inguna rhäkt di as ama släqyige ngät turäkt bä ba ngän. Inguna rhoqoräkt i as ama vu da angäna ron sävät arhani ama ruvek dä ngän damängus päta ne di as ama släqyige ngät turäkt bä ba ngän bä ngän di ngän dualat toqor ama ruvek kärarhani i qaku ama qatnanaktpämda na rha.

⁴ Bä qosaqi ngakt bä akni nävät a ngän di qä qoar i, “Aingo nage ma Pol” dä qosaqi akni qä qoar i, “Aingo nage ma Apolos” dä sa nga qaku ama släqyige ngät turäkt bä ba ngän doqoräkt? ⁵ Näkt ngän du angän snäng mamär i ma Apolos di auge iaqäkt. Bä aingo ma Pol di auge na ngo? Aiun di sa ma Engeska qa von un da aa lat ivakt iva un dualat na ngät bä nävät iangärhäkt auna lat dä sa ngän män i ama qatnanaktpämda na ngän. ⁶ Aingo

di sa ngua qutnanokt ama tmäs näkt ma Apolos ka rhor täm ngät sokt di ma Ngämuqa qa von ngät ta ama irhirqi. ⁷ Dap iaqäkt kârak i sa qät kutnanokt dä qosaqi qârak i qät tor ta ama tmäs di nak kaku ama moräs na iom dap sokt ma Ngämuqa maräkt kârakni i qät bon da ama irhirqi di ama moräs na qa. ⁸ Iaäqäkt kârak i qät kutnanokt kä nä qârakni i qät tor ta ama tmäs di in moe di ama sägiom na iom sä in snängaqa sävât ina lat näkt pa in moe asägäk asägäk diva ini rha ama rhitsek parhäm gärangätni ama lat i in dualat na ngät. ⁹ Inguna aiun di ma Ngämuqa aa larhiom na un gärqiomni i un na qa ut tualat dap aingän di aa erhäs dä aa vätki na ngän.

¹⁰ Varhäm ma Ngämuqa aa ñämsävätqi qârakni i sa qa von ngo rhäm gi bä rhoqor ama ruqa qârakni i qat dräm mamär iva qät täk pät ama vät dä sa ngua mualat na ama vätki arha ribit näkt sa akni ama ruqa qät täk pät ama vätki rhävit mänasäng nävä it angärha rhäng. Asägäk asägäk ama ruqa qârakni i qät täk pät a qi di qoki mamär iva qät lu mamär i qät täk pät a qi rhoqor mäniekt. ¹¹ Inguna saqi as pa qaku aung Gä namualat nä guait anga vätki arha ribit sañis nä irhäkt kärqit i sa ma Ngämuqa qa mualat na it kärqit i it di ma Jisas ma Krai. ¹² Näkt ngakt bä guavek anga ruvek di rhit täk pät ama vätki vät irhäkt ama vätki arha ribit angärha rhäng di na anga gol ura na anga silva ura na anga dui qärangätni i masirhat na ama ligär vät a ngät ura na anga ngämung ura na anga qävakt ura na anga egat angärha släp ¹³ diva iarhakt ama ruvek arha lat diva ama mudäbäs ngärhi siqut na ngät bä va äs ngärhi sameng sävât a ngät i agi a lat na ngät toqoräkt pät ama qunäga qârakni iva ma Ngämuqa

qa rhatnävämne na ama ruvek. ¹⁴ Näkt ngakt bä aung aa anga lat toqoräkt di nasot dä sa qaku qäbäs na ngät inguna iaqäkt ama ruqa di qa rhäk pät ama vätki nä guani qärqäni i qaku mamär vät ini iva ini ngä rhang dä va qä rha ama rhitsek pät angät tpäs. ¹⁵ Dap ngakt bä aa lat di ngä mang bä rhäksot dä sa iaqäkt ama ruqa diva qaku rhi nasek mä qa bä iaqäkt ama ruqa diva ma Ngämuqa qa rhumaiär qa sokt diva rhoqor qre i sa rha arvät däm ga nämät ama mudäbäs.

¹⁶ Nga qaku ngänät dräm i aingän di ma Ngämuqa aa vätki na ngän näkt ma Ngämuqa aa Qloqaqa di qale qa väm ngän? ¹⁷ Ngakt bä nga aung gä slava nä ma Ngämuqa aa vätki dä sa ma Ngämuqa va qä slava nä iaqäkt ama ruqa mas. Inguna ma Ngämuqa aa vätki di ama qumärqumär qi mamär näkt iaqyäkt ama vätki di aingän.

¹⁸ Qale ngän nairas täm mes. Ngakt bä ngän du angän snäng i ama mädrämda na ngän bät täni rhäkt ama rhodämini dä sa mamär iva ngän dän i ama dädända na ngän da ama ruvek nämäni ama ivätki arhä saqong ivakt iva rhoqoräkt dä sa va ngän dän i ama mädrämda na ngän. ¹⁹ Inguna ama ruvek nämäni rhakt täkt ama ivätki arhä mädräm ama mär ngät di ge ma Ngämuqa di ama dädän da ama ruvek arhä mädräm. Sa ut dräm doqoräkt inguna ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia,

“Iarhakt kärarhae i rhat tu arhä snäng i ama mädrämda na rha di ma Ngämuqa qat tusar na arhä muräkt nä qärangätäni arha lat i qaku ama räkt ngät.”

20 Näkt kosaqi aa enge di ngät tamän do-qortäqyia,

“Ma Engeska qat dräm ama mädrämda arhä snängaqa i iaqäkt arhä snängaqa di qaku mamär vät guani na qa.”

21 Bä äkt iva qale aung gä natmärhamän i qä natmair na aung anga ruqa inguna iarhongäkt moe di bä ba ngän nä irhong ²² i bä ba ngän nä ma Pol dä ma Apolos dä ma Sefas dä ama ivätki dä ama iar dä ama tñäpki dä iarhongäkt kärqärhong i irhong ngät täranas täkt dä iarhongäkt kärqärhong iva as irhong ngä rhäranas mugas di iarhongäkt moe di irhong bä ba ngän. ²³ Bä ngän di ngän bä bä ma Kraiss dä ma Kraiss di qa bä bä ma Ngämuqa.

4

Ma Ngämuqa Aa Ngangda Arha Lat

¹ Mamär iva ngänät lu un i aiun di ama larhiom bä ma Kraiss aa rem bä aiun di sa ma Ngämuqa qa von un da ama lat ivakt iva uni sameng sävät ama engätki qaraktni i rhäkt di sa qat tuqunäga sä qi. ² Näkt iarhakt kärarhae i rhat tualat na ama lat bä ba akni ama ruqa di iarhakt di iaqäkt ama ruqa di vadi va mamär iva qat nanakt na rha sa aa lat. ³ Sökt di ama gaini ianiäkt mamär gem ngo rhoqoräkt iva aingän ngän datnävämne na ngo ura anga ruvek arhä muräkt pa ngä rhatnävämne na ngo. Aingo di qäqi qaku nguat tatnävämne na nas. ⁴ Qaku nguat dräm nä guani qarqäni i sa ngua mualat nä ini qarqäni i qaku maräkt sökt di iomäkt maräkt di qaku äm ngärhi sameng mamär

i aingo di ama rätkka na ngo. Qoki ma Engeska di qärakni iva qa qa rhatnävämne na ngo. ⁵ Bä äkt iva qale ngän datnävämne nä guavek as toqoräkt pa ama qäväläm angät kamäs kärqom iva ma Engeska qa rhän. Ma Engeska diva qa rhuqunäga sä iarhongäkt kärqärhong i rhäkt di irhong ngä ngaip pa ama bängangit angät tpäs dä va qa rhuqunäga sä qärqärhongni i ama ruvek tat tu arhä snäng sävät irhong. Näkt pät iomäkt ama qäväläm dä ama ruvek moe asägäk asägäk diva rhi rha ama enge na ama ansäs nävät aa lat.

⁶ Gua ruavek, tärhong däkt moe qärqärhong i sa ngua märhamän särhäm ngän nä irhong di sa ngua mu nas ngu nä ma Apolos i ama siqutki na un ivakt iva qunäga vät a ngän i varis ngän namualat nä guani sañis na ama enge qärangätni i sa rha säm a ngät. Näkt paris kaku ngän natmet parhäm iangärhäkt ama enge bä va ngänit sek sa akni ama narhoerqa dap kaku ngänit kutdrir sage akni. ⁷ Inguna ngu lu auge qat lu guani qärqäni i ini nga e gem ngän bä ama vit na ngän bät arhani ama ruvek arhä väs nävät ini? Ngu lu agirhong nga e gem ngän di qaku ngän da irhong nage ma Ngämuqa? Ngakt bä qa von ngän dä iarhongäkt dä ngu lu mäniekt bä va ngänit sek sä nas toqor qre i sa qaku ngän da irhong? ⁸ Ngäkt kre aingän di ngän du angän snäng i nak sa iarhongäkt moe qärqärhong i ngänit läk nani irhong di sa irhong nga e gem ngän bä qosaqi mämägän sä ngän bät angäna iar na ama qloqaqa. Bä qosaqi ngäkt kre sa ngän män i ama vitnarha na ngän sañis na ut. Mai mamär iva ngän dän i ama vitnarha na ngän maengäktki ivakt iva aiut di mamär vät a ut iva

qosaqi ut turäkt ut na ngän.

⁹ Inguna nguat tu gu snäng i ma Ngämuqa sa qa mu ut i ama dängdängininarha na ut mamär i ngäkt kre sa rha mair na ut pa ama muräkt ivakt iva rhi veng ut. Bä sa ut män i ani qärqäni iva ama ruvek moe vät ama ivätki rhi na ama enselqäna rhat lu ini. ¹⁰ Ngäkt kre sa ut män i ama dädända na ut inguna ut tualat bä bä ma Kraiss dap aingän di sa qale ngän mäni ma Kraiss dä ngän du angän snäng i ama mädrämnda na ngän. Bä qosaqi aiut di qaku aurha anga qrot masirhat dap aingän di sa ngän du angän snäng i ngän di angän grot masirhat. Bä aingän di ama ruvek tit kutdrir sagem ngän masirhat dap aiut di qaku rhit kutdrir sagem ut. ¹¹ Mudu inamäk bä äkt bä sarhäkt sävät tom däkt ama qäväläm di aiut di anoeng mä ut dä aqäsäk ut dä ut don mät ama boi qarängätni i qaku ama mär ngät dä ama ruvek ti arhäktgyäm sä ut dä qaku aurha anga vät ¹² dä ut tualat masirhat na au rhäkt ivakt iva mamärmamär vät a ut. Bä nga rhoqoräkt i ama ruvek ti sangäm na ut mavängam na arha enge ama vu ngät dä sa urhi nän ma Ngämuqa iva qat dodämne na rha. Bä nga rhoqoräkt i rhi slava na ut na arha lat ama vu ngät dä mänadin bät a ut dap urhit ta ama märän. ¹³ Dä rhoqoräkt i rhat tamän mava na ut dä sa ut tamän särhäm da mamär na ama enge ama mär ngät. Ut di sa ut män doqor ama ruvek arhä qlanäng bä rhäkt di sa qali lut toqor iarhongäkt moekt nämäni ama ivätki qärqärhong i ama vu irhong mamär da ama ruvek arhä saqong.

Ma Pol Nani A Qa Iva Ama Koringäna Rhi Väs Aa

Lat Angärha Rhäng

¹⁴ Qaku ngut säm iangärhäkt ama enge ivakt iva ngä rhäqäne sä ngän bä aqlus pät a ngän dap kinak pakt iva ngärhi rhon sävät a ngän inguna aingän di ngua es na ngän gärrarhani i gua snäng bät a ngän masirhat. ¹⁵ Inguna näma dä äkt bä aingän di angän anga ngärhäqyisem anga tausengäna na anga ruvek kärerhani i rhit lu vät a ngän sa angän gatnanakt sämäni ma Kraiss sokt di qaku angän anga mamäkkäna masirhat. Bä nävät ma Jisas aa lat kärangätäni i nga e gem ngo dä sa ngua män i angän mamäk nävät ama sameng ama mär ngät. ¹⁶ Bä äkt i ngu nän ngän ma ama qrot iva ngän det parhäm ma Kraiss aa iar iva ngän doqor ngo. ¹⁷ Bä nävät täni rhäkt ama rharimini dä ngua rhäk nä ma Timoti sagem ngän gäarakni i qat dräm gat tet mamär varhäm gua enge dä ngua emga na qa qäarak i gua snäng bät a qa masirhat mäni ma Kraiss. Sa ngua rhäk na qa sagem ngän ivakt iva qä vuk pät a ngän nä gua iar mäni ma Kraiss kärangätäni i nguät dräm ngu su na ngät ge ama qatnanaktpämäda mät ama värhap moe.

¹⁸ Sokt di arhani nävät a ngän di rhat tair na nas i rhat tu arhä snäng iva qaku ngu namän sagem ngän. ¹⁹ Sokt di va qaku qale qale dap kinak pa ngua rhet sagem ngän gre i varhäm ma Engeska aa snängaqa bä va qaku ngu narha iarhakt kärerhae i rhat tair na nas sa arha enge dap kinak pa ngu räbät mamär närha arhä qrot. ²⁰ Inguna ma Ngämuqa aa Muräktpäm di qaku sokt na ama enge dap na ama qrot. ²¹ Ngu lu nani a ngän iva ngua rhualat na agiqa? Nga nani a ngän iva ngua rhet

sagem ngän sa ama vugurqa ura sa ama lavuqi bä va ngua rhualat sä ngän mamär?

5

Ama Qavatka Di Qä Slava Na Ama Qatnanak-tpämda

¹ Sa ngua nari ama sameng gärangättni i ama qavatka di qa e mänguräp mä ngän. Näkt iaqäkt ama qavatka di qa met e na ama qavatka qärakni i ama ruvek kärarhani i qaku rhat nanakt tat tualat na qa inguna rhäkt di sa ngua nari i ama ruqa di qat tas kä na aa mam aa egutki. ² Sökt di ngän di nak ngän dair na nas. Bä mai mamär iva aingän di nak airäs ngän bä va ngäni qutmäs a qa nae nä mänguräp mä ngän.

³ Inguna ngätki i qaku qale ngo gem ngän sökt di vät ama qloqaqa di sa ngua e gem ngän bä rhoqoräkt i ngäkt kre qale ngo gem ngän dä sa ngua rhares iva ngäni sangäm nä iaqäkt kärak i qa mualat toqoräkt. ⁴ Bä nga rhoqoräkt i sa västämne na ngän nävät ma Engeska ma Jisas aa ngärhipki näkt gu qloqaqa di qale qa gem ngän i nä ma Engeska ma Jisas aa qrot ⁵ dä sa va ngäni von dä iaqäkt ama ruqa bä bä ma Sämgä ivakt iva qä slava nä iaqäkt ama ruqa aa släqyige ivakt iva aa qloqaqa di mamär iva ma Ngämuqa qa rhumaiar qa vät ama qunäga qärakni iva evär dä ma Engeska.

⁶ Rhoqoräkt i ngän dair na nas di qaku ama mär toqoräkt. Nga qaku ngänät dräm i ama gaini ama yisini diva ini ngä rhualat sa ama bret moe bä va rip däm ga? ⁷ Mamär iva ngäni qumär sa ama mru qi ama yis nae ivakt iva ngän dän i ama iaräs na

qa ama bret kärakni i qaku anga yis päm ga. Sa nguat dräm i aingän di nak ngän doqoräkt inguna ma Krai kärakni i aurha sipsip ama rhoem ga na qa bä ba ama tmäski ma Pasova di sa qa män i ama vodämes sage ma Ngämuqa sädaver mä ut. ⁸ Bä äkt i rhäkt di mamär iva märmär gem ut bä ut tuqunän bät ama tmäski na ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis päm ngät na ama engäktki dä sokt na ama räkt ngät ama lat i rhoqor qre i ut täs ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis päm ngät. Dap pa qaku ngän duqunän bät a qi na ama bretkäna qärangätni i ama yis nga e väm ngät kärangätni i ama lat ama vu ngät maos maos.

Ma Ngämuqa Va Qa Rhatnävämnä Nä Iarhakt Kärarhae I Rhat Tualat Na Ama Qavatka

⁹ Sa ngua säm bä gua abuk ama narhuir qi sävät a ngän iva qale väspästämne na ngän ngän na ama ruvek kärarhani i rhat tualat na ama qavatka. ¹⁰ Sokt di rhäkt di qaku ngu qoar iva qale väspästämne na ngän ngän na ama ruvek nämäni rhakt täkt ama ivätki qärarhani i rhat tualat na ama qavatka ura qärarhani i nani a rha nä guarhong masirhat bä ba nas ura qärarhani i rhi iras ta arhani ivakt iva rhit ta ama ligär ura qärarhani i rhi nän da arhä quum sä nas sävät arhongni dap kaku sävät ma Ngämuqa inguna ngakt bä rhoqoräkt dä vadi va mamär iva ngän det daqule ama ivätki. ¹¹ Dap kinak täkt di ngut säm sävät a ngän diva qale väspästämne na ngän ngän na aung gäarakni i qä qoar i ama qatnanaktpämga na qa sokt di nak iaqäkt di qat tualat na ama qavatka ura aa anga snängaqa ama mor qa nani

guarhong masirhat ba nas ura qä nän da aa quum sä nas sävät arhongni ura qat tamän bät ama enge ama vu ngät na ama mume sävät arhani ura qät näkt ama reng ama qrot ngät pasägos ura qä iras ta arhani ivakt iva qät ta ama ligär. Qäqi qale ngän natmäs ngän na aung doqoräkt. ¹² Inguna aingo di qaku gu qäni ianiäkt kärqäni iva nguat tatnävämne nä iarhakt kärarhae i qaku ama qatnanaktpämda na rha. Dap kinak mamär iva ut tatnävämne nä qararhani ama qatnanaktpämda. ¹³ Ma Ngämuqa va qa rhatnävämne nä iarhakt kärarhae i qaku ama qatnanaktpämda na rha. Dap aingän di mamär iva ngän dualat parhäm aa enge qarängättni i ngät tamän doqortäqyia, “Mamär iva ngäni qutmäs iaqäkt kärak nä mänguräp mä ngän i qat tualat na ama vu ngät ama lat.”

6

Ama Qatnanaktpämda Diva Qale Rhi Namu Arhani Ama Qatnanaktpämda Va Ama Muräkt

¹ Ngakt bä aung nävät a ngän di qa nagemne qä na akni anga qatnanaktpämga dä nga va qä rha iaqäkt in märänga sage iarhakt kärarhae i qaku rhat nanakt ivakt iva rha rhuräkt na qa dap kinak kaku sage ama qatnanaktpämda ivakt iva rha rhuräkt na qa? ² Nga qaku ngänät dräm iva ama qatnanaktpämda diva rha rhatnävämne na ama ruvek narhe nämäni ama ivätki? Näkt ngakt bä ama ruvek nämäni ama ivätki diva aingän ngän datnävämne na rha dä sa nga qaku mamär vät a ngän iva ngän duräkt na ama märän ama gaini na ngät? ³ Nga qaku ngänät dräm iva aiut diva u rhatnävämne na ama enselqäna? Bä äkt

i nga rhoqoräkt dä qoki mamär vät a ut iva ut turäkt na ama märän narhe nämäni ama ivätki. ⁴ Ngakt bä angän anga märän doqoräkt nagem ne dä mäniekt bä va ngäni rha guavek kärarhani i qaku rha nämäni ngän gärarhani i qaku mamär iva ama qatnanaktpämda rhit kutdrir sävät a rha ivakt iva rha rhuräkt nä iangärhäkt ama märän? ⁵ Nga qaku aqlus pät a ngän grekt bä va ngu snanbät toqortäqyia, “Nga ngätki rhoqoräkt i qaku aung gäarakni i ama mädräm ga mänguräp mä ngän di mamär iva qa rhuräkt mamär mänguräp anga qatnanaktpämiom?” ⁶ Dap kinak täkt di ama qatnanaktpämga qat dän sa aa ruaqa ama qatnanakt päm ga säva ama muräkt sädä iarhakt kärarhae i qaku ama qatnanakt päm da arhä saqong ivakt iva rha rhuräkt pät a iom. Rhom däkt di qaku ama märäm.

⁷ Näkt nga rhoqoräkt i ngänät dän sa arhani ama qatnanaktpämda säva ama muräkt dä sa iomäkt ngärhi sameng i sa ma Sämgä qa arpus na ngän. Qinak nguaräm ama märäm doqoräkt iva ngäni gyiradeng na arhani ama qatnanaktpämda sa arha lat ama vu ngät sävät ngän ura sa arha lat krekt iva rhi rhar ta angän gärhong na ama iraski dap pa qaku ama märäm doqoräkt iva ngän natmu ne va ama muräkt. ⁸ Sökt di qoki arhani nävät a ngän di rhat tualat na ama lat ama vu ngät sa arhani dä rhi rhar ta arhani arhä qärhong na ama iraski bä rha di sa qäqi rhat tualat sa arhani ama qatnanaktpämda rhoqoräkt.

⁹ Nga qaku ngänät dräm i ama ruvek kärarhani i rhat tualat na ama lat kärangätni i qaku ama räkt ngät diva qaku rhi namon säp ma Ngämuqa

aa Muräktpä? Qale ngän nairas täm mes. Ama ruvek kärarhani i rhi qavat bä iarhakt kärarhae i rhi nän da arhä quum sä nas sage arhongni dap kaku sage ma Ngämuqa bä qärrarhani i rhi qavatnävätlägut bä ama gamoe qärrarhani i rhi qavat sä ne ¹⁰ bä ama suarha bä ama ruvek kärarhani i arhä snängaqa ama mor qa nani ama qärrhong masirhat bä ba nas bä ama tnakta bä ama mumevämda bä qärrarhani i rhi rhar ta arhani arhä qärrhong na ama iraski di qaku aung nävät tärha rhäkt diva qa rhon säp ma Ngämuqa aa Muräktpä. ¹¹ Näkt tangät täkt ama lat di mudu di sa qale arhani nävät a ngän mäni ngät. Sokt di rhäkt di sa ma Ngämuqa qa rhor ngän dä sa qa arñis na ngän sagem mes näkt sa ngän män i ama räktta na ngän da aa saqong nävät ma Engeska ma Jisas ma Krais aa ngärhipki näkt nävät aut Ngämuqa aa Qloqaqa.

Mamär Iva Urhi Ang Masirhat Nämät Ama Lat Na Ama Qavatka

¹² Bä nguaräm iva akni nävät a ngän gä qoar i, “Iarhongäkt moe di sa rha rhares pät gua rhäng iva nguät tualat nä irhong” sokt diva ngua rhuvät i, “Qaku iarhongäkt moe di mamär vät irhong iva irhong ngät tatnärhäm ut.” Ura saqi as ngakt bä aung gä qoar i, “Iarhongäkt moe di sa rha rhares pät gua rhäng iva nguät tualat nä irhong” dä va ngu qoar i, “Varis guani nävät iarhongäkt ini ngä rhualat sä ngo iva ngua rhän i ama latka vä ianiäkt angärha rem.” ¹³ Nguaräm gosaqi va akni qä qoar i, “Ama tmäs di sa ma Ngämuqa qa von ut täm ngät iva sämät ama sarimgi dap ama sarimgi di qa säm a qi iva nanokt ama tmäs.” Sokt diva ngua rhuvät

i, “Sokt diva ma Ngämuqa qä slava nä irhom moe. Ama släqyige di qaku qa säm ige iva bä ba ama qavatka dap kinak pa bä bä ma Engeska nä ige dä ma Engeska di bä ba ama släqyige.” ¹⁴ Näkt ma Ngämuqa qa märanas nä ma Engeska nämät ama tñäpki dä qosaqi va qa rhäranas na ut na aa qrot.

¹⁵ Nga qaku ngänät dräm i angän släqyigleng di ama qävälap nä igleng nämäni ma Kraiss aa släqyige? Nga mamär iva ngu rha iaväkt ama qävälap nämäni ma Kraiss aa släqyige bä ngua rhu ap mäni anga qavat ki anga ruqi iva ap nämäni at släqyige? Nak kaku mamär toqoräkt! ¹⁶ Bä qosaqi nga qaku ngänät dräm i auge qarak i sägäni na qa qä na ama qavat ki ama ruqi di sa qä na qi in moe in män i ama släqyige ama sägäge? Inguna ma Ngämuqa aa enge ngärhi qoar toqortäqyia, “In moe diva in dän i ama sägäge ama släqyige na iom.” ¹⁷ Sokt di auge qarak i sägäni na qa qä nä ma Engeska di iaqäkt di sägäni na qa qä na qa vät ama qloqaqa.

¹⁸ Mamär iva ngäni ang masirhat nämät ama lat na ama qavatka. Arhongni ama vuirhong moe qärqärhongni i ama ruqa qat tualat nä irhong di vono vät ama släqyige angärha rhäng. Dap ama ruqa qarakni i qat tualat na ama qavatka di qat tualat na ama vuini qärqäni i ini ngärhi slava na aa släqyige maräkt. ¹⁹ Nak nga qaku ngänät dräm i angän släqyigleng di ama vätki bä ba ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qarakni i qa e väm ngän gäarakni i sa ma Ngämuqa qa von ngän däm ga? Aingän asägäk asägäk di qaku ainge maräkt i ngit lu vät a nas ²⁰ inguna ma Ngämuqa di sa qa

vodäm bät a ngän na ani qärqäni i ini angät saqong masirhat. Bä äkt i mamär iva ngänit bon ga rha ama murhämeska na angän släqyigleng.

7

Ama Enge Sävät Ama Ngärhaegurhini

¹ Rhäkt diva ngua rhuvät na ama enge qärangätni i sa ngän däk na ngät bä ba ngo. Ama märäm masirhat ba ama ruvek iva qaku rhi namätlägut. ² Sökt di nävät ama siqutsiqut iva ama ruvek tat tualat na ama lat na ama qavatka dä sa ama gamoeqa diva qoki sävetka aa anga egutki maräkt dä qosaqi ama evopki diva sävitki arha anga egutka maräkt. ³ Ama gamoeqa diva qät bon da aa släqyige bä ba aa egutki iva mamär varhäm at känäskänes dä qosaqi ama evopki diva qiat tualat toqoräkt sa arha egutka. ⁴ Inguna ama ngärhaegutpärhaqi di qaku qi maräkt kiat turäkt bä ba at släqyige dap kinak arha egutka di qat turäkt bä bä ige. Bä qosaqi rhoqorne rhoqoräkt ge ama ngärhaegutpärhaqa qärakni i qaku qa maräkt kat turäkt bä ba aa släqyige dap kinak aa egutki di qiat turäkt bä bä ige. ⁵ Qale ini nen a ne rhä in släqyiglem dap sökt toqoräkt i in moe in dares ba ne bä in mu ama qäväläm ama qot äm ba ne iva qaku in moe in das inguna va ini nän. Näkt nasot iomäkt ama qäväläm dä saqi va västämne na en ivakt iva qale ma Sämga qä nasiqut na en inguna qaku mamär vät a en iva in duräkt mamär tä in släqyiglem angät känäskänes. ⁶⁻⁷ Nani a ngo masirhat iva ngän moe di qale ngän doqor ngo. Sökt di rhangät täkt gua enge di qaku ama muräkt

na ngät kärangättni iva ngän det parhäm ngät dap kinak ngät di ama enge na ama matnärhäm. Inguna ngän moe asägäk asägäk di qoki sävetka aa vänbon di ngät maos dä akni di aa vänbon di ngät maos.

⁸ Dap sage iarhakt kärarhae i sa qaku rha mätlägut ti nä qärrarhani ama maqosta i sa arha egutpek ta ñäp di ama märäm bä ba rha iva qaku rhi namätlägut toqor ngo. ⁹ Sukt di ngakt bä qaku mamär vät a rha iva rhat turäkt ba nas mamär dä mamär iva rha rhätlägut. Inguna ama mär masirhat ge sävetka iva qa rhätlägut dap kale rhoqoräkt i qale qa sa ama snängaqa i qat dang i vadi va qä qavat.

¹⁰ Näkt sage ama ngärhaegutpärharha dä sa ngut bon dä rhangät täkt ama enge ama qrot ngät iva ama ngärhaegutpärhaqi diva qale qi namet daqule arha egutka. Rhangät täkt di qaku gua enge maräkt dap kinak ngät di ma Engeska aa enge. ¹¹ Sukt di ngakt bä va qia rhet daqule arha egutka dä mamär iva qali qi rhoqoräkt i qaku qia mätlägut ura qinak pa evär däm gi sage arha egutka bä va sägäni na iom nävät ama sarimgi ama mär qi. Bä qosaqi ama ngärhaegutpärhaqa diva qaku mamär iva qä naqutmäs aa egutki.

¹² Rhangät täkt ama enge di qaku ngät nage ma Engeska dap kinak ngät di aingo maräkt gua enge bä ba arhani nävät a ngän di rhoqortäqyia, ngakt bä aung anga qatnanaktpämga di aa anga egutki qäaraktni i qaku qiat nanakt näkt kaku nani a qi iva qia rhet daqule qa dä sa va qale qä naqutmäs a qi. ¹³ Näkt kosaqi ngakt bä agukt anga ruqi di arha egutka di qaku ama qatnanaktpämga na qa näkt

kaku nani a qa iva qa rhet daqule qi dä sa va qale qi naqutmäs a qa. ¹⁴ Inguna iaqäkt arha egutka qäarak i qaku ama qatnanakt pä m ga di sa qa män i ama qumärqumär qa mamär nävät aa egutki ama qatnanakt pä m gi dä iaqyäkt ama evopki qäarak i qaku ama qatnanakt pä m gi di sa qia män i ama qumärqumär qi mamär nävät arha egutka ama qatnanakt pä m ga. Ngakt bä nga vadi mai qaku rhoqoräkt dä sa in oes diva qaku ama qumärqumär ta sokt di aien ama ngätmamäqiom di as toqoräkt i qale len moe di ama qumärqumär in oes mamär.

¹⁵ Sokt di ngakt bä va akni nävät ama ngärhaegutpärhaiom gäarakni i qaku qat nanakt ka rhet daqule akni qäarakni i ama qatnanakt pä m ga dä mamär iva qale rhoqoräkt. Sa iaqäkt ama qatnanaktpämga ura ama qatnanaktpämgi di isiska vät sävetka na ama ngärhaegurhini angät muräkt. Sa ma Ngämuqa qa armeng dä m ut iva qali lut da aa bulap angärha ron. ¹⁶ Ama ngärhaegutpärhaqi di nga mamär vät a qi iva qia rhatnärha arha egutka bä qa rhän i ama qatnanaktpämga na qa ura qaku? Sokt di qoki qaku qiat dräm. Bä ama ngärhaegutpärhaqa di qaku qat dräm iva mamär vät a qa iva qa rhatnärha aa egutki bä qia rhän i ama qatnanaktpämgi na qi ura qaku.

Ama Iar Qärangättni I Sa Ma Engeska Qa Muqunän Bät A Ngät Bä Bä Ut

¹⁷ Dap täkt di nguät tamän i mamär iva ngän moe asägäk asägäk di sokt sävetka as kale qa da ama iar angärha ron gärangättni i sa ma Engeska qa muqunän bät a ngät bä ba qa. Iangärhäkt

ama iar di qärangätni i qale ngän da angärha ron doqoräkt i ma Ngämuqa qa mes ngän. Rhangät täkt gu muräkt di bä ba ama qatnanaktpämda mät ama värhap moe. ¹⁸ Ngakt bä aung anga ruqa di sa rha däkt säng mä qa rhoqoräkt i as kaku ma Ngämuqa qa mes ka sagem mes dä mamär iva qale qä nasiqut iva qä qutsasot iangärhäkt ama lat pät aa släqyige. Dap ngakt bä aung anga ruqa di qaku rha däkt säng mä qa rhoqoräkt i as kaku ma Ngämuqa qa mes ka sagem mes dä mamär iva qale qä nasiqut iva rhi däkt säng mä qa. ¹⁹ Inguna iangärhäkt ama lat kärangätni i rha däkt säng ama ruqa bä qosaqi iomäkt i qaku rha däkt säng ama ruqa di iangärhäkt ama lat moekt di qaku ama moräs na ngät. Dap kinak ama lat kärangätni i ama vit na ngät diva urhit päs ma Ngämuqa aa enge angärha rhäng. ²⁰ Mamär iva aingän moe asägäk asägäk di sokt sävetka as kale qa da ama iar qärangätni i sa qale qa da angärha ron doqoräkt i as kaku ma Ngämuqa qa mes ka. ²¹ Ngakt bä aung nävät a ngän di mäqi qale qa i ama latka na qa va akni ama ruqa aa rem dä sa qale qat tu aa snäng masirhat sävät iomäkt. Dap ngakt bä va qa rhän bät anga iska qärakni iva isiska vät a qa nävät a qa dä sa mamär iva qat tet parhäm iaqäkt ama iska. ²² Inguna iarhakt kärarhae i mudu ama latta na rha va arhani arha rem di sa ma Engeska qa muisiska vät a rha rhoqoräkt i sa rha män i ama qatnanaktpämda. Bä qosaqi iarhakt kärarhae i sa isiska vät a rha rhoqoräkt i rha män i ama qatnanaktpämda di sa rha män i ama latta vä ma Kraisa aa rem. ²³ Sa ma Ngämuqa qa vodäm bät a ngän inguna nävät aa emga ma Jisas aa tñäpki bä

äkt i saqi as kale ngän namän i ama latta na ngän bä aung aa rem. ²⁴ Gua ruavek, dä soknga agi a iar qärangätni i mudu sa qale ngän da angärha ron doqoräkt i ngän män i ama qatnanaktpämda di sa mamär iva as kale ngän da angärha ron ngän mäni ma Ngämuqa.

Ama Enge Säväät Ama Sästa Rhi Na Ama Maqosta

²⁵ Rhangät täkt ama enge di qaku rhoqor qre i ama muräkt na ngät nage ma Engeska bä bä qärrarhani i sa qorhäs iva rha rhätlägut. Sökt di näväät ma Engeska aa lavuqi dä sa qat nanakt na ngo sa aa lat dä ngut bon dä gu snängaqa maräkt i ²⁶ nguat tu gu snäng i rhoqor täkt i ama märän ngät dän bät a ut moe dä mamär iva qale ngän da ama iar angärha ron iangärhäkt kärangät i rhäkt di qale ngän da angärha ron. ²⁷ Ngakt bä aung näväät a ngän di aa anga egutki dä sa mamär iva qale qä nasiquit iva isiska vät a qa näväät a qi. Dap ngakt bä aung näväät a ngän di isiska vät a qa i qaku aa anga egutki di mamär iva qale qä nañäm nani agukt. ²⁸ Sökt di ngakt bä ngiat tätlägut di qaku ngiat tualat na anga vuini bä qosaqi ngakt bä iaqyäkt käräkt i sa qorhäs iva qia rhätlägut di qiat tät arha egutka di qaku qiat tualat na anga vuini. Sökt di qoki as iarhäkt kärarhae i sa rha mätlägut diva rhat dän bät ama märän masirhat. Bä nga rhoqoräkt dä va ama märäm gem ngän iva qale ngän namätlägut.

²⁹ Gua ruavek, sa ngua märhamän doqoräkt dinguna sa qorhäs iva ama qäväläm ngä rhän gärqomni i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a äm iva evär dä ma Jisas ma Kraiss. Näkt mänasäng

narhäkt bä rhävit di mamär iva qärrarhani ama gamoe i arha anga egutpek di mamär iva rha rhän doqor iarhakt kärarhae i qaku arha anga egutpek. ³⁰ Bä qärrarhani i rhit nok diva qale rha rhoqor iarhakt kärarhae i qaku rhit nok dä qärrarhani i märmär gem da diva qale rha rhoqor qärrarhani i qaku märmär gem da dap kärarhani i rhit bodäm bät guarhong diva qale rha rhoqor qärrarhani i sa qaku arha anga qärhong. ³¹ Näkt kärarhani i rhat tualat na ama lat i ngät narhe nämäni ama ivätki diva rha rhän doqor iarhakt kärarhae i qaku arha anga guani sämäni ama lat nämäni ama ivätki. Inguna ama ivätki sä ne nä iarhongäkt moe rhoqor täkt kärangät i sa qale ngät di sa rhäktäksot na ngät moe.

³² Nani a ngo iva isiska vät a ngän nämät ama qänäskänes sävät iarhongäkt moe narhe nämäni ama ivätki. Ama ruqa ama qatnanakt päm ga qärakni i sa qaku qa mätlägut diva qänäskänes ka sävät ma Engeska aa lat. ³³ Dap ama ruqa qärakni i sa qa mätlägut di qänäskänes ka sävät kärqärhongni narhe nämäni ama ivätki dä qänäskänes ka iva märmär ge aa egutki nävät aa lat ³⁴ bä äkt i aa snängaqa di mat mät ka sävät iarhongäkt. Näkt ama evopki qäraktni i sa qorhäs iva qia rhätlägut ki na ama säs ki di qänäskänes em sävät ma Engeska aa lat ivakt iva ama qumärqumär em bät in släqyige dä vät in gloqaqa. Dap ama evopki qäraktni i sa qia mätlägut di sa qänäskänes ki sävät kärqärhongni narhe nämäni ama ivätki dä qänäskänes ki iva märmär ge arha egutka nävät arha lat. ³⁵ Nguat tamän doqor täkt divakt iva ngua rhatnärhäm ngän ivakt iva qale ngän mamär. Dap kaku nguat

tamän doqoräkt ivakt iva nguat tu ama märänga vät a ngän dap kinak pakt iva ngän dualat na ama lat kärangätni i ama mär ngät dä ama räkt ngät dä va ngän dualat mamär nä ma Engeska aa lat dap pa qaku guani ngä namusar na ngän.

³⁶ Ngakt bä aung anga ruqa di qat tu aa snäng i aa lat kärangätni i qat tualat na ngät di qaku ama räkt ngät sävät kärakt i sa rha muqunän bät a qi bä ba qa qärakt iva qa rhät a qi bä qa di aa anga snängaqa ama qrot ka masirhat iva varhäm gi dä sa mamär iva qa rhet parhäm aa snängaqa. Mamär iva in dät a ne. Rhoqoräkt di qaku in dualat na anga vuini. ³⁷ Dap ngakt bä aung anga ruqa di qat nari i nak kop märmärsäs gem ga iva qaku qä namätlägut bä sa qat turäkt mamär ta aa snängaqa sävät ama evopki qäraktni i sa rha muqunän bät a qi bä ba qa diva in moe di qali liom i ama maqos iom bä iangärhäkt ama lat di ama mär ngät kärangätni iva qaku in namätlägut. ³⁸ Bä äkt i aung gäarakni i qat tät iaqyäkt käraktni i mai va qäarak ka rhät a qi di qat tualat mamär ba nas. Bä qosaqi iaqäkt kärak i qaku qat tät iaqyäkt ama evopki qäraktni i mai va qäarak ka rhät a qi di qat tualat mamär masirhat ba nas.

³⁹ Ama ngärhaegutpärhaqi diva qali qi ge arha egutka as toqoräkt i qat däqäm. Sökt di ngakt bä va arha egutka qä nöp dä sa isiska vät a qi iva qia rhät aung gäarakni i nani a qi na qa. Sökt di mamär iva iaqäkt kärak iva qia rhät a qa di qat nanakt nä ma Engeska. ⁴⁰ Sökt di nguat tu gu snäng iva märmär gem gi masirhat kre i qali qi rhoqoräkt i qaku arha anga egutka. Näkt nguat tu gu snäng i gua enge rhäkt di sa ma Ngämuqa aa Qloqaqa qat tares pät

angärha rhäng.

8

*Ama Tmäs Kärangätni I Rha Vodäm Ngät Sage
Ama Iaus Kärangätni I Rha Mualat Na Ngät*

¹ Rhäkt diva ngua rhamän sävät ama tmäs kärangätni i rha vodäm ngät sage ama iaus kärangätni i sa rha mualat na ngät*. Arhani di rhi qoar i, “Ut dräm i aiut moe di ama mädräm nga e gem ut.” Sökt di ama mädräm di ngät täranas na ama mairnanas dap kinak ama lavuqi sävät arhani ama qatnanaktpämda di qiat dräm gi sämaqrot na ut. ² Aung anga ruqa qarakni i sa qä qoar i qat dräm ani di as kaku aa anga mädräm moe sävät ianiäkt. ³ Dap ama ruqa qarakni i aa snäng bät ma Ngämuqa di sa ma Ngämuqa qat dräm a qa.

⁴ Bä äkt iva ngua rhuqunäga vät a ngän sävät ama tmäs kärangätni i rha vodäm ngät sage ama iaus kärangätni i sa rha mualat na ngät di rhoqortäqyia, ut dräm i qaku anga iaus kärangätni i sa rha mualat na ngät di ama ngätdäqäm ngät dä qosaqi qaku qale aung anga ngämuqa dap sökt ma Ngämuqa ama sägäk. ⁵ Ama ruvek tat tu arhä snäng i qale ama ngämuqaqäna rhi na ama engeskaqäna da ama usäpki arha ron ura mäni ama ivätki. Bä ama rhäqäp na ngät toqoräkt di nga e. ⁶ Sökt di gem ut di ut dräm i sökt ama sägäk ma Ngämuqa ama Ngätmamäk kärakni i qale qa bä nagem ga di

---

* **8:1** ama tmäs kärangätni i rha vodäm ngät sage ama iaus kärangätni i sa rha mualat na ngät Arhani ama qatnanaktpämda rhat tu arhä snäng iva rhat tualat na ama vuini qrekt bä rhat täs ama tmäs toqoräkt.

sa iarhongäkt moe ngä män bä iaqäkt di sa qali lut bä ut däqäm bä ba qa. Bä qosaqi ut dräm i sokt ma Engeska ama sägäk ma Jisas ma Kraiss kärke i qale qa qarak i nävät a qa di sa iarhongäkt moe ngä män bä qosaqi sävät a ut di qali lut bä ut däqäm.

⁷ Sokt di qaku ama ruvek moe di qale iangärhäkt ama mädräm gem da. Mudu arhani nävät a ngän gärrarhani i sa rhäkt di ama qatnanaktpäm da na rha di sa rhat nanakt na ama iaus kärangät ni i sa rha mualat na ngät bä qoki sa rhäkt di varhämes na rha rhoqoräkt. Bä nga rhäkt i rhat täs ama tmäs kärangät ni i sa rha vodäm ngät bä ba ama iaus dä rhat tu arhä snäng i iangärhäkt ama tmäs di qoki sa rha vodäm ngät bä ba ama iaus kärangät ni i ama ngät däqäm ngät. Näkt kaku rhat dräm bä rhi sedädän ivar ma Ngämuqa qät tares pärt arha rhäng iva rhat täs iangärhäkt ama tmäs bä äkt i varis ti namualat na anga vuini. ⁸ Ama tmäs di qaku ngä narut na ut sa glaqot nä ma Ngämuqa. Qaku ut namän i ama vurha na ut dä ma Ngämuqa aa saqong gre i qaku ut täs anga tmäs. Bä qosaqi ngakt bä ut täs dä sa qaku ut namän i ama märta na ut da aa saqong.

⁹ Sa ngänät dräm i aingän di mamär iva ngän däs agini qärqäni i sa nani a ngän iva ngän däs ini. Sokt di ngänit lu i varis iangärhäkt angäna lat ngä namualat sä qärrarhani i qaku qunäga vät a rha sä iomäkt bä va rhi namon sämät ama vuini. ¹⁰ Inguna ngakt bä aung gä lu ngän gärrarhani i sa ngänät dräm i ama iaus toqoräkt di qaku ngät däqäm i ngän däs pa ama iaus toqoräkt angärha ansäspängi dä nga qaku mamär iva iangärhäkt angäna lat ngä nasämaqrot na qa iva qat tualat

toqoräkt kre i qa di qaku qunäga vät a qa rhoqor ngän? ¹¹ Bä nävät iangärhäkt angän mädräm dä sa ngän slava nä iaqäkt aa qatnanakt karak i sa ma Krais ka ñäp sädaver mä qa. ¹² Bä äkt i ngakt bä ngiat tualat na ama vuini rhoqoräkt sävät gia ruaqa qarak i qaku qat dräm ivar ma Ngämuqa qät tares pät aa rhäng iva qat täs ura qaku dä qosaqi ngiat tualat na ama vuini sävät ma Krais. ¹³ Bä äkt i ngakt bä angätni anga tmäs di ngät täqäne sa angäna anga ruaqa ama qatnanakt pä m ga bä va qä säp sämät ama vuini dä sa aingo di qaku ngu natmä s ama släkt ivakt iva qaku ngu namualat sä gu nga ruaqa iva qä nasäp sämät ama vuini.

9

Ma Pol Qa Märhamän Sä vät Iarhongäkt Kärqärhong I Mamär Iva Ama Ngangda Rhi Rha Irhong

¹ Nga qaku isiska vät a ngo? Nga qaku ama ngangga na ngo? Nga qaku ngua lu ma Jisas aurha Engeska? Nga qaku nävät gua lat dä sa ngän män i ama qatnanaktpämda mäni ma Krais? ² Ngakt bä qaku ama ngangga na ngo da arhani ama ruvek arhä saqong dä sa aingän di mamär iva ngänät dräm i aingo di ama ngangga na ngo bä ba ngän inguna aingän di sa ngän män i gu muqunän na ngän i sa ma Engeska aa ngangga na ngo.

³ Rhangät täkt di gua enge särhäm mes nämät iarhakt kärarhae iva rhat tatnävämne nä gua lat. ⁴ Nga aiut ama ngangda di qaku ama rhares nga e gem ut iva ut täs aurha tmäs dä urhit nakt? ⁵ Nga aiut di qaku ama rhares nga e gem ut iva sävetka di

qat tet kä na aa egutki ama qatnanakt pä m gi rho-
 qor arhani ama ngangda dä ma Engeska aa läktpek
 dä ma Sefas? ⁶ Ura nga sokt ma Barnabas kä na
 ngo di qaku ama rhares nga e gem un iva qaku un
 dualat nani ligär ivakt iva mamär vät a un? ⁷ Ngu
 lu auge i qat tualat i ama ulaqimärhaarhäkt kärakni
 i qaku rhit sek mä qa vät iangärhäkt ama lat? Ngu
 lu auge di qät kutnanokt pät anga erhäs na ama
 qauligleng na ama wain näkt kaku qat täs anga
 gavam nävät iosäkt ama erhäs? Ura ngu lu auge
 di qät lu vät ama guläñgi na ama sipsipkäna sokt
 di qaku qät näkt angät kämuqa?

⁸ Nga nguat tamän bät tangät täkt ama enge di
 sokt parhäm ama rhares nage ama ruvek? Nga
 qaku ma Ngämuqa aa Muräkt di qosaqi ngät tamän
 doqoräkt? ⁹ Inguna ama Muräkt nage ma Moses di
 ngät tamän doqortäqyia, “Qale ngi naqop mät ama
 bulmakao aa vämgi ivakt iva qale qat täs toqoräkt
 i qä naengmät na ama egat angät gavämirhong.”
 Nga rhoqoräkt di sokt känäskänes ma Ngämuqa
 nävät ama bulmakaoqäna? ¹⁰ Nga qaku qa
 märhamän doqoräkt di sävät a ut? Iangärhäkt ama
 muräkt di nak ma Moses ka sä m a ngät di sävät a ut
 inguna iaqäkt kärak i qä nänläktgyäm sa ama ivätki
 qä nä qä rak i qä qumär ama gavämirhong sä irhong
 angät srot di in moe in dualat toqoräkt di sa ama
 qatnanakt iva nasot dä va ini rha ama tmäs.

¹¹ Ngakt bä aiut di sa ut kutnanokt ama mär
 ngät ama qloqäqa na ngät ama lat gem ngän dä
 sa nga qaku mamär iva ngänit bon dä guarhong
 nävät angän gä rhong ivakt iva mamär vät a ut?
¹² Ngakt bä ngänit tares pät arhani arha rhäng sa
 angäna anga guarhong dä sa nga qaku ama märäm

masirhat iva ngäni von un? Mai mamär iva uni rha guarhong nagem ngän sokt di qaku un mualat toqoräkt. Mamär iva un don säda ama märän maos maos angärha ron dap kaku un namualat na agung anga lat kärangätni iva ngärhi väsdät mät ama iska särha ama sameng ama mär ngät i ma Krai.

¹³ Nga sa qaku ngänät dräm i ama latta qärrahani i rhat tualat na ama lat pa ama ansäspämgi di rhat täs ama tmäs näva ama ansäspämgi bä qosaqi iarhakt kärarhae i rhat tualat ge ama laiqa na ama vodämes di rhat täs nävät ama tmäs kärangätni i rhit bon däm ngät? ¹⁴ Nävät iaqäkt ama sägäk ama iska dä sa ma Engeska qa märhamän i mamär iva iarhakt kärarhae i rhi sameng na ama sameng ama mär ngät diva mamär na arhä mämugunäs di nävät ama sameng ama mär ngät.

¹⁵ Sokt di qaku ngua met parhäm iangärhäkt ama rhares kärangätni i sa qale ngät gem ngo iva uni rha guarhong nagem ngän nävät a ngät bä qosaqi rhäkt di qaku ngut säm dangät täkt ama enge bä ba ngän ivakt iva ngäni nasäng iva ngänit bon un. Qaku rhoqoräkt. Dap padi va ngu ñäp dap kale ngu narha anga matnärhäm nagem ngän inguna ama märäm doqoräkt i varis aung gä naqoar i sa ngua rha ama matnärhäm nagem ngän. ¹⁶ Rhoqoräkt i ngu sameng na ama sameng ama mär ngät dä qaku ngu natmair na nas inguna ma Krai ka von ngo rhä iangärhäkt ama lat bä va ama iräski masirhat gem ngo qre i qaku ngu sameng na ngät. ¹⁷ Inguna ngakt bä nguat tualat nä rhangät täkt ama lat nävät iomäkt i sa nani a ngo iva nguat tualat toqoräkt dä va ngu rha ama

rhitsek. Dap ngakt bä qaku nani a ngo iva nguat tualat nä rhangät täkt ama lat sokt di qoki va as nguat tualat na ngät inguna ma Ngämuqa sa qa von ngo rhäm ngät iva nguat tualat na ngät. ¹⁸ Ngu lu gu rhitsek di agini ianiäkt? Ianiäkt di rhoqoräkt i qaku ngut ta iarhongäkt kärqärhong i mai va ngut ta irhong nävät ama lat di mamär iva märmär gem ngo masirhat toqoräkt i ngu sameng na ama sameng ama mär ngät kop äkt bä ba ama ruvek.

¹⁹ Bä ngätki i isiska vät a ngo nämät ama ruvek moe arhä muräkt sokt di sa ngua mualat sä nas iva ama latka na ngo va ama ruvek moe arha rem ivakt iva ngua rhäqäne dä mamär na anga rhäqäp na rha sämäni ma Krai. ²⁰ Aingo di sa qaku qale ngo va ama Judaqäna arhä Muräkt angärha rem sokt di rhoqoräkt i qale ngo ge ama Judaqäna qärrarhani i sa qale rha va ama Muräkt angärha rem dä sa nguut tet parhäm ngät ivakt iva nguut täqäne dä mamär na rha sämäni ma Krai. ²¹ Bä nga rhoqoräkt i qale ngo ge iarhakt kärarhae i qaku qale rha va ama Judaqäna arhä Muräkt angärha rem dä sa ngua män doqor ama ruqa qärrakni i qa rhoqoräkt ivakt iva ngua rhäqäne dä mamär na rha sämäni ma Krai. Ngätki i qaku isiska vät a ngo nämät ma Ngämuqa aa Muräkt sokt di qale ngo vä ma Krai aa muräkt angärha rem. ²² Ge qärrarhani i qaku ama qrot arhä qatnanakt dä sa ngua män doqor ta ivakt iva ngua rhäqäne dä mamär na rha sämäni ma Krai. Sa ngua mualat parhäm ama ruvek moe arha iar dä arha lat iva ngu siqut na ama is maos maos moe ivakt iva guavek ti rha ama mumaiar. ²³ Sa nguut tualat toqoräkt ivakt iva ama sameng ama mär ngät diva

ngät tet ma ama qrot bä aingo diva ngu na arhani di bä ba ut na ama märirhong gärqärhongni i sa ma Ngämuqa qa rhäkmu nä irhong.

²⁴ Nga sa qaku ngänät dräm i qre va ama ruvek tit kyir mä ne sa ama ngagi näkt nasot dä sokt ama sägäk kät ta ama rhitsek? Mamär iva rhäktuk pät a ngän i ngäni ngang ivakt iva ngän däqäne dä mamär i ngäni ervät. ²⁵ Näkt ama ruvek kärarhani i rhat dräm dit kyir mä ne sa ama serhäm di rhat dräm di sumät ivakt iva rhat turäkt ba arhä släqyigleng dä arhä snängaqa sävät iarhongäkt moe. Rhat tualat toqoräkt ivakt iva rhi rha ama rhitsek kärangätni i mamär iva mavamava na ngät dap aiut di ut tualat nani ama rhitsek kärangätni i qaku mamär iva mava na ngät. ²⁶ Bä äkt i aingo di qaku ngu ngang mät ama ngagi di ngu ngang mavängam dä qaku ngu arhäktgyäm sä akni i ngut don nä ngua rhäkt sämät ama släqyäs mavängam ²⁷ dap ngu arhäktgyäm sä gu släqyige bä nguät turäkt täm ige mamär ivakt iva nasot i sa ngua sameng na ama sameng ama mär ngät bä ba arhani dä sa va aingo di varis kaku mamär iva rhi navon ngo rha anga rhitsek.

10

Ama Rhonsävät Sävat Ama Lat Kärangätni I Rhit Kutdrir Sage Ama Iaus Kärangätni I Ama Ruvek Ta Mualat Na Ngät

¹ Gua ruavek, nani a ngo iva ngänät dräm i mudu aiut ama Judaqäna aut mamäkkäna di sa qale rha moe va ama eqoeqi arha rem bä rha moe rha met da ama garäska aa ron. ² Bä qosaqi rha moe di rha nasäng i rhit päs ma Moses aa rhäng i ngäkt kre i

sa rha rha ama baptais sämäni qa va ama eqoeqi arha rem dä va ama garäska ³ dä rha moe rhat täs ama sägängät ama tmäs nage ma Ngämuqa. ⁴ Näkt ta moe rhit näkt ama rigi qäarakni i qosaqi qiat dän nagem ga. Inguna rhit näkt ama rigi nämäni ama qloqaqa na qa ama duiqa qäarakni i dängdäng na qa nasot a rha. Näkt iaqäkt ama duiqa di ma Krai. ⁵ Bä ngäkki i rhoqoräkt sokt di sa qorhäs iva ama rhodäm sä iarhakt ama ruvek moe di sa qaku märmär ge ma Ngämuqa nävät a rha bä iarhakt di sa rha ñäp päta ama qräk dä bäs ama ivärhäs bä qale arhä släqyigleng sai sai vät a äs.

⁶ Näkt iangärhäkt ama lat ngä märanas imäk äkt ivakt iva ama siqutki na ngät bä ba ut iva qale ut toqor ta iarhakt kärarhae i arhä snängaqa ama qrot ka sävät ama vuirhong. ⁷ Qale ngän namän doqor arhani nävät a rha qäarahani i rhit bon da arhä qutdrir sage ama iaus kärangätni i sa rha mualat na ngät. Qale ngän namän doqor iarhakt kärarhae i ma Moses ka säm sävät a rha rhoqortäqyia, “Ama ruvek ta muqun ivakt iva rhat täs dä rhit nakt näkt ta mair ivakt iva serhäm da.” ⁸ Qale ut tualat na ama lat na ama qavatka rhoqor arhani nävät a rha qäarahani i rha mualat toqoräkt bä ama ruqa ama rhäk täm ga da dävaung na rha ama tausengäna na ama ruvek nävät a rha di sa qäbäs na rha vät ama qunäga ama sägäk. ⁹ Bä mamär iva qale ut nasiqut nä ma Krai toqor arhani nävät a rha qäarahani i sa rha mualat toqoräkt bä ama uiuvärhirhong ngä nesmät na rha bä rha ñäp. ¹⁰ Qale ngän natmärhamängus sävät ma Ngämuqa aa lat toqor arhani qäarahani i sa rha mualat toqoräkt bä ama

ensel qäarakni i qä veng ama ruvek ka män bä qa veng da. ¹¹ Iangärhäkt ama lat ngä män bät a rha ivakt iva ngä rhu ama siqutki bä ba ut. Dä ma Moses ka säm a ngät ivakt iva ngärhi su ut aiut kärarhae i qali lut pät tangät täkt ama rhodäm gängättni i qorhäs iva rhäksot na ama ivätki.

¹² Bä äkt i ngakt bä aung nävät a ngän gat tu aa snäng i sa qat mair ma ama qrot dä sa mamär iva qät lu i varis arpus na qa. ¹³ Sa qaku anga siqutsiqut ngä män bät a ngän gängättni i qosaqi qaku ngät dän bät ama ruvek moe. Dap mamär vät a ngän iva ngänät nanakt nä ma Ngämuqa iva qaku qä naqyiradeng na ngän sämät anga siqutsiqut kärangättni iva qaku mamär iva ngän namän näva angät tpäs. Dap kinak toqoräkt i anga siqutsiqut ngät dän dä va qosaqi qä von ngän da aung anga iska ivakt iva ngäni ingis mä ngät parhäm ga.

¹⁴ Gua ruavek kärarhani i gua snäng bät a ngän, mamär iva ngän det daqule ama lat kärangättni i ama ruvek tit bon da arhä qutdrir sage ama iaus kärangättni i sa rha mualat na ngät. ¹⁵ Nguat tamän bät tangät täkt gua enge di sävät a ngän gärrarhae i ngän doqor ama ruvek kärarhani i mamär vät a rha iva rhat tu arhä snäng mamär iva ngän datnävämne nä gua enge ivar ama engäkttni na ngät ura qaku. ¹⁶ Ma Ngämuqa aa kap na ama modämne qäarakni i ut dräm ut tes ama mär sävät a qa näkt urhit nakt nämät ka di qat dräm gät pätämne na ut ut nä ma Krai aa biaska. Dä ama bret kärakni i urhit bonamät na qa di qat dräm gät pätämne na ut sämäni ma Krai aa släqyige. ¹⁷ Inguna sokt ama sägäk ama bret di qale qa bä aiut kärarhae i ama rhäqäp na rha na ut di ama sägäge ama släqyige na

ut inguna ut moe ut täs nävät iaqäkt ama bret ama sägäk.

¹⁸ Ngän du angän snäng sävät ama Israelqäna qararhani i rhat täs ama tmäs kärangättni i ama ruvek arhä vodämes na ngät sage ma Ngämuqa. Nga iarhakt di qaku sägäni na rha rhi na ama priskäna arha lat ge ama laiqa na ama vodämes?

¹⁹ Ngu lu nguät tamän bät agiqa? Nguät tamän i ama tmäs kärangättni i rhit bon däm ngät sage ama iaus kärangättni i sa ama ruvek ta mualat na ngät di nak kaku ani na ngät kärqäni i ini ngä vit pät ama tmäs mavängam angät tpäs. Dä qosaqi ama iaus kärangättni i sa ama ruvek ta mualat na ngät di nak kop ama iauski na ngät.

²⁰ Nguät tamän di agini qarqäni i ama ruvek kärarhani i qaku rhat nanakt nä ma Ngämuqa rhit bon däm ini iva ba arhä vodämes di iangärhäkt arha lat di ngät sage ama iaus dap kaku ngät sage ma Ngämuqa. Qaku nani a ngo iva sägäni na ngän ngän na ama iaus.

²¹ Sa qaku mamär iva ngän natnakt nämät ma Engeska aa kap dä qosaqi nämät ama iaus angärha kap. Bä qosaqi qaku mamär iva ngän natmäs nävät ma Engeska aa laiqa dä qosaqi nävät ama iaus angät laiqa. ²² Nga mamär iva ut täqäne sä ma Ngämuqa iva aa anga snängaqa anga vu qa sävät a ut? Nga aut krot ngä vit pa aa qrot angät tpäs?

Mamär Iva Angäna Lat Moe Diva Ngärhit Bon Da Ama Murhämeska Sage Ma Ngämuqa

²³ Ngakt bä akni nävät a ngän gä qoar i, “Iarhongäkt moe di sa rha rhares pät aurha rhäng iva ut tualat nä irhong” dä va ngua rhuvät i, “Qaku iarhongäkt moe di mamär vät irhong iva irhong

ngä rhatnärhäm ut.” Ura ngakt bä aung Gä qoar i, “Iarhongäkt moe di sa rha rhares pät aurha rhäng iva ut tualat nä irhong” dä va ngu qoar i qaku iarhongäkt moe di mamär vät irhong iva irhong ngärhi sämaqrot nä aurha iar mäni ma Krai. ²⁴ Bä mamär iva aingän asägäk asägäk di qale sokt nge ngi namatnärhäm mes dap kinak mamär iva ngiat tatnärha arhani. ²⁵ Mamär iva ngän däs ama släkt maos maos kärangätni i rhit bodäm ngät pät ama ivärhäs kärqosni i rhit bodä iarhongäkt moe e. Sokt diva qale ngän natmu angän snäng masirhat bä ngän nasnanbät mamär närhä iangärhäkt ama tmäs ²⁶inguna ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, “Ama ivätki bä sävät iarhongäkt moe mäni qi di ma Engeska ma Ngämuqa aa qärhong iarhongäkt.”

²⁷ Näkt ngakt bä aung anga ruqa qärakni i qaku qat nanakt ka rhäqoar sä nge iva ngia äs ngi na qa bä ngia rhares iva ngi na qa dä sa va ngia äs agi a tmäs kärangätni i qa mu ngät bä ba nge dap kale qänäskänes nge bä va ngi nasnanbät mamär närhäm ngät. ²⁸ Sokt di ngakt bä aung Gä qoar na nge rhoqortäqyia, “Rhangät täkt ama tmäs di sa rha von däm ngät iva na ama vodämes sage ama iaus kärangätni i sa rha mualat na ngät” dä sa va qale ngi namäs ngät. Mamär iva qale ngi namäs ngät ivakt iva sä qa bä qosaqi varis aung anga ruqa va qat tu aa snäng i qaku maräkt iva ngiat täs ngät. ²⁹ Qaku nguät tamän i mamär iva ngiat tu gi snäng i sa vadi mai ngia mualat na ama lat kärangätni i qaku ama räkt ngät. Inguna ngu lu mäniekt bä va gu snängaqa qat tet parhäm arhani arhä snängaqa bä rhoqoräkt dä va qaku ngu namualat nä ianiäkt

kärqäni i sa nguat dräm i isiska vät a ngo iva ngua rhualat nä ini? Sokt di nak nguat tamän i mamär iva ngiat tu gi snäng sävät iaqäkt akni ama ruqa. ³⁰ Ngakt bä ngua mes ama mär sage ma Ngämuqa näkt ngua mä s iangärhäkt ama tmäs dä sa ngu lu mäniekt bä va akni qat tamängus pät a ngo sa ama tmäs kärangätni i sa ngua mes ama mär sävät a ngät?

³¹ Bä äkt i sa agi a tmäs kärangätni i ngän däs ngät ura agi a rigi qäarakni i ngänit näkt mä qi ura agi a lat kärangätni i ngän dualat na ngät dä sa va ngän dualat nä iarhongäkt moekt ivakt iva ma Ngämuqa qät ta ama murhämeska nävät irhong.

³² Qale ngän natmualat na anga lat kärangätni iva ngärhi väsdät särha ama Judaqäna ura ama Grikkäna iva qaku mamär vät a rha iva rha rhän i ama qatnanaktpämda ura va ngä rhualat sa ama qatnanaktpämda mäni ma Ngämuqa bä va rha rhon sämät ama vuini ³³ ivakt iva ngän doqor ngo qäarak i ngu siqut iva märmär ge ama ruvek moe nävät gua lat moe. Qaku nguat tualat toqoräkt ivakt iva nguat tatnärhäm mes dap kinak nguat tualat toqoräkt ivakt iva nguat tatnärha ama rhäqäp na rha ama ruvek ivakt iva rhi rha ama mumaiar.

11

¹ Mamär iva ngän dät a ngo sä qärangätni gua iar i qoki rhoqor ngo qäarak i sa qat tät ma Kraiis sä qärangätni aa iar.

Ama Enge Sävat Iomäkt I Rhi Ngäng Bät Ama Tpäski

² Ngu nän sä ngän inguna qaku räträt pät a ngän nä iarhongäkt kärqärhong i sa ngua märhamän

särhäm ngän nä irhong bä qoki ngänit päs gu rhisu angärha rhäng maräkt. ³ Sokt di nani a ngo iva qunäga vät a ngän i ma Krai di ama tpäski na qa ba ama gamoe moe näkt ama ngärhaegutka di ama tpäski na qa ba aa egutki bä ma Ngämuqa di ama tpäski na qa bä ma Krai. ⁴ Näkt aung anga ruqa qärakni i qä nän ura qat tamän bät anga enge nage ma Ngämuqa sä guani da aa uväs di qä sämäqlu na aa uväski ma Krai.

⁵ Dap agukt anga evopki qäraktni i qi nän ura qiat tamän bät anga enge nage ma Ngämuqa dap sa qaku qia ong bät at täväski di qi sämäqlu na at täväski bä qi di qi rhoqor ama evopki qäraktni i sa qia säm nas sa at käseng moe. ⁶ Inguna ngakt bä anga evopki di qaku nani a qi iva qi ong bät at täväski rhoqoräkt i qi nän ura rhoqoräkt i qiat tamän bät anga enge nage ma Ngämuqa dä sa mamär iva qi säm at täväski sa at käseng moe. Dap ngakt bä qaku nani a qi iva aqlus pät a qi dä sa mamär iva qi ong bät at täväski nä guani.

⁷ Ama gamoeqa di qaku mamär iva qä naong bät aa uväski rhoqoräkt i qä nän ura rhoqoräkt i qat tamän bät anga enge nage ma Ngämuqa inguna qa di ma Ngämuqa aa iauski na qa bä aa iar ngärhit bon ma Ngämuqa rha ama murhämeska. Dap ama evopki di arha iar ngärhit bon ama gamoeqa rha ama murhämeska. ⁸ Sa ut dräm i ma Ngämuqa di nani a qa iva ama evopki qi säm ama gaini na nas pa ama gamoeqa aa rem inguna ama gamoeqa di qaku ma Ngämuqa qa säm a qa nävät ama evopki dap kinak ka säm ama evopki nävät ama gamoeqa. ⁹ Bä qosaqi qaku qa säm ama gamoeqa iva bä ba ama evopki dap kinak ma Ngämuqa qa säm

ama evopki iva bä ba ama gamoeqa. ¹⁰ Bä nga rhoqoräkt dä va ama evopki di qoki mamär iva qi ong bät at täväski nä guani ivakt iva iomäkt ngärhi sameng i sa qali qi mamär va arha egutka aa rem bä qosaqi va ama enselqäna rhi lu bä märmär gem da.

¹¹ Näma dä äkt bä rhoqoräkt sokt di mäni ma Engeska di ama evopki diva qaku sokt ki qali qi dä ama gamoeqa diva qaku sokt ka qale qa dap in moe diva in datnärhäm ne. ¹² Inguna ma Ngämuqa qa säm ama evopki di nävät ama gamoeqa bä rhäkt di ama gamoe di rhat dän näva ama evop sokt di iarhongäkt moe di sa irhong ngä män nage ma Ngämuqa. ¹³ Qoki va aingän ngän datnävämne bä ba nas i maräkt toqoräkt iva ama evopki qi nän sage ma Ngämuqa rhoqoräkt i sa qaku qia ong bät at täväski ura qaku. ¹⁴ Nga qaku aiut ama ruvek aurha iar di ngärhi su ut sävät ama gamoeqa i qrekt bä qa qut sa ama qäseng bät aa uväski bä ama uiu ngät dä va urhi nari i qaku maräkt toqoräkt? ¹⁵ Dap ama evopki di ngakt bä ama uiu at käseng bät at täväski di qoki iangärhäkt di at murhämeska na ngät. Inguna qi di sa ma Ngämuqa qa von gi rha at käseng ivakt iva ngärhi ong at täväski. ¹⁶ Sokt di ngakt bä aung anga ruqa di nani a qa iva qa vit pät tangät täkt gua enge angät tpäs i qä nänairas na ngät dä sa mamär iva qat dräm i saqi as kaku agung anga muräkt nga e qarängätni i ngät tair särhä rhangät täkt ama muräkt mänguräp mä ut ura mänguräp ama qatnanaktpämda mät ama värhap moe.

Sävät Ma Engeska Aa Tmäski

¹⁷ Sa rhäkt di vät tangät täkt gua enge diva qaku ngu nän sä ngän inguna rhoqoräkt i väspästämne na ngän di qaku anga mär ngät anga lat ngät täranas dap kinak ama vu ngät ama lat ngät täranas.

¹⁸ Gua enge ama narhoer ngät di rhoqortäqyia, rhoqoräkt i väspästämne na ngän ama qatnanaktpämnda dä sa nguät nari i ama matmät di nga e mänguräp mä ngän. Bä nguät nanakt nä rhangät täkt ama enge maqälak ¹⁹ inguna mamär iva mat mät ngän doqoräkt ivakt iva mamär vät ama ruvek iva qunäga vät a rha mamär i guavek koe nävät a ngän di sa märmär ge ma Ngämuqa nävät a rha.

²⁰ Näkt toqoräkt i väspästämne na ngän dä sa qaku ngän dualat maräkt i ngän däs nävät ma Engeska aa tmäski ²¹ inguna vät ama qäväläm gärqomni iva ngän däs dä ngän moe asägäk asägäk di sävetka na nge di ngiat täs di rhoqor qre i ngiat täs nävät gia tmäski maräkt. Bä rhoqoräkt dä as kale akni qärakni i anoeng mä qa dap akni di qät nakt masirhat bä guani na qa. ²² Nga ngän dualat toqoräkt dinguna qaku angäna anga vät iva ngän däs dä ngänit nakt e väm ngät? Nga nani a ngän iva ngänät nañäm mane na ama qatnanaktpämnda mäni ma Ngämuqa dä ngänit bon angäna ruavek kärarhani i qaku arha anga qärhong masirhat ta ama qluqi? Ngu lu va ngua rhamän doqor mäniekt sävät a ngän? Nga va ngu nän sä ngän nävät iangärhäkt angäna lat? Qaku mas!

Ma Engeska Qa Von Ut Ta Ama Rhisu Sävät Aa Tmäski

(11:23-32 / Mat 26:26-29 / Mak 14:22-26 / Luk 22:14-23)

²³ Inguna sa ma Engeska qa su ngo sävät tärhong dakt kärqärhong i rhäkt di qosaqi ngut bon ngän däm irhong. Iarhongäkt di rhoqortäqyia, i näva ama bängagi qäraktni i ma Engeska ma Jisas di ma Judas ka mu qa va aa ikkäna arhä rhäkt di ma Jisas ka rha ama bret ²⁴ näkt nga nasot i qa mes ama mär dä qa vonamät na qa näkt ka qoar toqortäqyia, “Rhangät täkt di gu släqyige qärqigeni i ngut bodäm ige iva bä ba ngän. Mamär iva ngän dualat toqor täkt ivakt iva ngän du angän snäng sävät a ngo.”

²⁵ Näkt nasot i rha mä s ama tmäs dä sa nävä iaqäkt ama sägäk ama iska dä qosaqi qa rha ama kap na ama wain näkt ka qoar toqortäqyia, “Rhak täkt ama kap kärakni i rhit prit na qa iva bä ba ngän di sa qat tuqunän bät ama rharesbane qärangätni i sa gu biaska qa sämaengätki na ngät. Qre va ngän dualat toqor täkt di mamär iva rhoqoräkt dä va ngän du angän snäng sävät a ngo.”

²⁶ Bä va vasägos toqoräkt i ngän däs tak täkt ama bret dä ngänit nakt nämät tak täkt ama kap na ama wain dä sa ngäni sameng ba ama ruvek sävät ma Jisas aa tñäpki bä dängdäng i aa mänmänäs.

²⁷ Bä äkt i aung gäarakni i qat täs ama bret dä qät nakt nämät iaqäkt ama kap i ma Engeska näva aung anga iska qäarakni i qaku maräkt di sa qaku qät kutdrir sage ma Engeska nävät aa släqyige dä aa biaska. ²⁸ Bä nga rhoqoräkt dä mamär iva ngän datnävämne na nas mamär näkt nasot dä va ngän däs iaqäkt ama bret dä ngäni nakt nämät iaqäkt ama kap. ²⁹ Inguna iarhakt moe qärarhae i rhat täs dä rhit nakt dap kaku rhat tu arhä snäng mamär sävät ma Engeska aa släqyige ige angät tarimini di sa iarhakt di rhat tualat sä nas iva ma Ngämuqa

qä sangäm na rha. ³⁰ Inguna nävät iomäkt bä ama rhäqäp na rha nävät a ngän di qaku arha anga grot masirhat dä aräm da bä arhani di sa rha ñäp. ³¹ Sökt di ngakt bä ut tatnävämne na nas mamär dä va qaku ma Ngämuqa qä namatnävämne na ut toqoräkt. ³² Dap nga rhoqoräkt i ma Engeska qat tatnävämne na ut dä sa qat turäkt täm ut sa aurha lat ivakt iva qaku qä nasangäm na ut ut nä iarhakt kärarhae i qaku rhat nanakt na qa.

³³ Gua ruavek, bä äkt i sa nguat tamän särhäm ngän i nga rhoqoräkt iva västämne nä ngän iva ngän däs dä sa mamär iva as kale ngän dävarhäm na ne. ³⁴ Ngakt bä anoeng mä ngän dä va as ngän däs pa angäna vät ivakt iva nga rhoqoräkt i västämne na ngän dä varis iomäkt ama qäväläm ngä namon sä ngän säda ama rhäksärhäm angärha ron.

Näkt toqoräkt iva ngua rhän sagem ngän dä sa va ngu von ngän da ama enge na ama muqunäga sävät arhongni.

12

Ma Ngämuqa Aa Qloqaqa Aa Vänbon

¹ Gua ruavek, rhäkt diva nguat tamän sävät ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa aa vänbon näkt nani a ngo na ngän iva qunäga vät a ngän sä ngät. ² Ngänät dräm i rhoqoräkt i as kaku ngänät nanakt nä ma Ngämuqa dä sa arhongni ngä mäqäne sä ngän bä ngän met bä ngänit bon da angän gutdrir sage ama iaus kärangätni i sa ama ruvek ta mualat na ngät kärangät i qaku ngät tamän. ³ Bä äkt i nani a ngo na ngän iva qunäga vät a ngän i qaku ma Ngämuqa aa Qloqaqa qä namäranas na aung anga

ruqa bä va qä slava nä ma Jisas na ama enge ama vu ngät toqortäqyia, “Mamär iva ma Jisas kä ñäp.” Dap sokt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa va qa rhäranas na aung anga ruqa iva qä qoar i, “Ma Jisas di ma Engeska maengätki.”

⁴Näkt ma Ngämuqa aa Qloqaqa ama sägäk na qa di qärak i ama vänbon maos maos angät tarebäm na qa. ⁵Bä ut tualat na ama lat maos maos sage ma Ngämuqa sokt di ma Engeska di ama sägäk na qa ⁶näkt ut tualat na ama lat maos maos sokt di ma Ngämuqa ama sägäk kät bon ut moe rha ama qrot ivakt iva ut tualat nä iangärhäkt moekt ama lat.

⁷Ma Ngämuqa aa Qloqaqa di qät bon da ama qrot bä ba ama qatnanaktpämda asägäk asägäk ivakt iva qat tatnärha arhani ama qatnanaktpämda. ⁸Ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qät bon arhani rha ama qrot ivakt iva rhat tamän bät ama enge na ama mädräm ama mär ngät dä iaqäkt ama sägäk na qa ma Ngämuqa aa Qloqaqa qät bon arhani rha ama qrot ivakt iva rhat tamän bät iarhongäkt kärqärhong i qat tuqunäga sä irhong bä ba rha. ⁹Dä sage arhani di iaqäkt ma Ngämuqa aa Qloqaqa qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat nanakt iva ma Ngämuqa qa rhualat na ama lat ama nañis ngät dä sage arhani di qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat tumäräspät. ¹⁰Dä sage arhani di qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat tualat na ama lat ama nañis ngät dä sage arhani di qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat tamän bät ama enge qarängätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa dä sage arhani di qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat tatnävämne nä ama enge ivar ngätki i ngät dän nage ma Ngämuqa ura qaku dä

sage arhani di qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat tamän bät ama enge ama nañis ngät maos maos* dä sage arhani di qät bon da rha ama qrot ivakt iva rhat tuqunäga sa ama rharimini sävät iangärhäkt ama enge ama nañis ngät. ¹¹ Rhangät täkt ama lat moe di iaqäkt ama sägäk ma Ngämuqa aa Qloqaqa qät bon da ama qrot bä bä ama ruvek asägäk asägäk ivakt iva rhat tualat na ngät. Dä qät bon dä iangärhäkt ama vänbon gärangätni i maosmaos na ngät bä bä iarhakt kärarhae i sa qa armeng däm da iva qä von da rhäm ngät.

*Ut Moe Di Qali Lut Toqor Ama Qävälap Nämäni
Ama Sägäge Ama Släqyige*

¹² Ngäktki i ama ruqa aa släqyige di masirhat nä ige angät kävälap sokt di iaväkt ama qävälap nämäni aa släqyige di västämne na ap bä ap ngä säm ama sägäge ama släqyige. Näkt kosaqi ma Kraisi di qa rhoqoräkt. ¹³ Inguna nävät ama sägäk ma Ngämuqa aa Qloqaqa dä sa ut ta ama baptais sämäni ama sägäge ama släqyige i nämä dä äkt bä ama Judaqäna na ut ura ama Grikkäna ura ama latta va arhani arha rem ura ama ruvek kärarhani i isiska vät a rha. Ut moe di sa ma Ngämuqa qa von ut ta ama sägäk aa Qloqaqa iva urhit nakt nävät a qa.

¹⁴ Sa ut dräm i ama släqyige di qaku sokt ama qäväläm ama sägom nä ige dap kinak masirhat nä ige angät kävälap. ¹⁵ Ngakt bä ama qäraet ngärhi

---

* **12:10** ama qrot ivakt iva rhat tamän bät ama enge ama nañis ngät maos maos Ama enge rhoqor täkt di qaku mamär vät ama ruvek iva qunäga vät a rha sä ngät. Dä soknga rhit läk nani akni anga ruqa iva qat tuqunäga sä iangärhäkt ama enge angät tarimini.

qoar i, “Aingo di qaku ama ngärhäqyet na ngo bä äkt i qaku ngo nämäni ama släqyige” dä qoki sirhäkt kaku rhoqoräkt inguna nak sa et di et nämäni ama släqyige. ¹⁶ Dä qosaqi ngakt bä ama sdämgi qi qoar i, “Aingo di qaku ama saqongaqa na ngo bä äkt i qaku ngo nämäni ama släqyige” dä qoki sirhäkt kaku rhoqoräkt inguna qi di qoki as ki nämäni ama släqyige. ¹⁷ Ngakt bä ama ruqa aa släqyige moe di ama saqongaqa nä ige dä sa ngu lu va ige ngät nari rhoqor mäniekt? Dap ngakt bä ama släqyige moe di ama sdämgi nä ige dä sa ngu lu va ige ngät nari i säsis toqor mäniekt? ¹⁸ Sokt di ama engäkki di rhoqortäqyia, sa ma Ngämuqa qa mualat i qa västämne na ama qävälap moe bä ma ama sägäge ama släqyige varhäm aa snängaqa i nani a qa iva rhoqoräkt.

¹⁹ Ngakt bä sokt anga qäväläm anga sägom na ut dä ngu lu va ama släqyige ngä qoe nai? ²⁰ Dap ama engäkki di rhoqortäqyia, ama sägäge ama släqyige di masirhat nä ige angät kävälap. ²¹ Ama saqongaqa di qaku mamär iva qä naqoar na ama ngärhäqyet toqortäqyia, “Qaku ngut läk nani a nge” dä qosaqi ama tpäski di qaku mamär iva qi natmärhamän särha ama qäraet toqortäqyia, “Qaku ngut läk nani a nge.” ²² Dap kinak ama qävälap nämäni ama ruqa aa släqyige qärqapni i ut tu ut snäng i qaku ap angärha anga qrot di nak kärqap iaväkt i ama släqyige moe di ige ngärhit läk nani ap. ²³ Bä ama qävälap nävät ama ruqa aa släqyige qärqapni i ut tu ut snäng i qaku ap ngät tualat na anga lat anga mor ngät di nak iaväkt di ut donmät mamär särhä bap. Bä ama qävälap kärqapni i ap

ngät dän sa ama qluqi grekt iva akni qat lu ap di sa urhit lu vät iaväkt mamär dä urhi ngäng bät ap ivakt iva qale ama ruvek tat lu ap. ²⁴ Dap ama qävälap kärqapni i ap di qaku ap ngät dän sa ama qluqi di qaku urhit läk iva urhi ngäng bät ap toqoräkt.

Sokt di ma Ngämuqa sa qa säm ama släqyige i qät bon da ama qutdrir sage ama qävälap kärqapni i ama ruvek tat tu arhä snäng i qaku ama vit na ap ²⁵ ivakt iva ama qävälap moe nävät ama släqyige diva qaku anga matmät nga e mänguräp ma ap dap kinak pa västämne na ap moe bä va ap moe diva ap ngärhit lu vät a ne dä va ap ngät tatnärhäm ne mamär. ²⁶ Bä äkt i ngakt bä anga sägom anga qäväläm nämäni iagekt ama släqyige di äm ngärhi nari i aruan dä sa va apni moe ama qävälap diva qosaqi ap ngärhi nari i aruan. Dä qosaqi ngakt bä anga sägom anga qäväläm di rhit sämamor na äm dä sa apni ama qävälap moe diva märmär ge bap ngä na äm.

²⁷ Aingän di ma Kraiss aa släqyige na ngän bä aingän moe asägäk asägäk di ama qäväläm na nge nävät iagekt aa släqyige. ²⁸ Dä mänguräp ama qatnanaktpäm da di sa ma Ngämuqa qa muqunän bät ama ruvek iva rhat tualat na aa lat. Ama narhoer ta di ama ngangda näkt ama udiom na rha di iarhakt kärarhae i rhat tamän bät ama enge qarangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa näkt ama dävauung na rha di qärrarhani i rhi su ama ruvek. Näkt kosaqi ma Ngämuqa qa von da ama qrot iva arhani rhat tualat na ama lat ama nañis ngät dä arhani va rhat tumäräspät dä arhani va rhat tualat na ama lat ivakt iva rhat tatnärha ama

ruvek dä arhani va rhat mair bä rhat turäkt dä arhani va rhat tamän bät ama enge ama nañis ngät maos maos. ²⁹ Nga ama qatnanaktpämda moe di ama ngangda na rha? Nga rha moe di rhat tamän bät ama enge qärangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa? Nga rha moe di rhi su ama ruvek? Nga rha moe di rhat tualat na ama lat ama nañis ngät? ³⁰ Nga rha moe di sa rhat tumäräspät? Nga rha moe di rhat tamän na ama enge ama nañis ngät maos maos? Nga rha moe di sa rhat tuqunäga sa ama rharimini sävät iangärhäkt ama enge? Nak kaku rhoqoräkt. ³¹ Sökt di mamär iva nani a ngän na ama moräs na ngät ama vänbon bä va qänäskänes ngän i rhäktuk pät a ngän nani a ngät.

Näkt pa ngua rhamän särhäm ngän na ama iska ama mär qa masirhat mamär qäarakni iva ngän dualat nä iangärhäkt ama lat moe varhäm ga.

13

Ama Iar Da Ama Lavuqi Arha Ron

¹ Ngakt bä nguat tamän na ama enge ama nañis ngät maos maos kärangätni i ama ruvek nämäni ama ivätki rhat tamän bät a ngät ura ama en-selqäna rhat tamän bät a ngät dap kaku gua snäng bät arhani ama ruvek dä sa aingo di ngo rhoqor ama pletige qärqige i ige ngärhit nok täm mes ura aingo di ngo rhoqor ama rhunäpka qäarakni i rhit kut mä qa masirhat mavängam. ² Näkt ngakt bä aingo di sa mamär vät a ngo iva nguat tamän bät ama enge qärangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa näkt sa qunäga vät a ngo sä ma Ngämuqa aa muräkt ama ngaip ngät moe näkt ngakt bä

nguat dräm iarhongäkt moe näkt ngakt bä nguat nanakt nä ma Ngämuqa mamär bä iangärhäkt gu qatnanakt di mamär iva ngärhit trut na ama dam sokt di qaku gua snäng bät arhani ama ruvek dä sa gua lat toqoräkt di ama mäñmäñini na ngät. ³ Ngakt bä ngu von dä gu qärhong moe bä ba ama tläktä näkt ngakt bä ngu vodäm mes ba ama ruvek ivakt iva rhi veng ngo iva nani ama vodämes na ngo sokt di qaku gua snäng bät arhani ama ruvek dä sa va qaku mamär iva ngu rha ama rhitsek pät iangärhäkt gua lat.

⁴ Iarhakt kärarhae i arha snäng bät arhani di qaku rhit lir tir qur dä rhat tuvät pät iarhakt kärarhae i sa rha mualat na ama lat kärangätni i qaku ama räkt ngät sävät a rha. Iarhakt di qosaqi rhat tualat na ama lat ama mär ngät sage ama ruvek moe dä qaku arha anga snängaqa anga vu qa sävät arhani arhä qärhong dä qaku rhat tair na nas i rhat nañäm mane na arhani ama ruvek. ⁵ Dä iarhakt di rhat tualat na ama lat na ama qutdrir sävät arhani ama ruvek. Näkt kaku sokt ta tu arhä snäng sävät a nas dä sävät iarhongäkt kärqärhong i nani a rha nä irhong dä qaku lärlir täptäp da arha ron iva rhir qur dä qoki as kaku rhat dräm dat sangar ama snängaqa sävät ama lat ama vu ngät kärangätni i sa mudu arhani rha mualat na ngät sävät a rha. ⁶ Bä qosaqi iarhakt kärarhae i arha snäng bät arhani di qaku rhat dräm märmär gem da rhoqoräkt i ama ruvek tat tualat na ama lat kärangätni i qaku ama räkt ngät dap kinak märmär gem da rhoqoräkt i ama ruvek tat tualat na ama räkt ngät ama lat. ⁷ Bä qosaqi iarhakt di vasägos dä rhit kyiradeng na arhani ama ruvek sa arha

lat ama vu ngät moe sävät a rha dä qaku lärlir tat nanakt i ama ruvek sa rha mualat na anga vu ngät anga lat dap pasägos dä rhat nanakt na ama ruvek iva rha rhualat na anga mär ngät anga lat bä nga rhoqoräkt i ama märän ngät dän dä sa rhat mair ma äma qrot.

⁸ Iangärhäkt ama lat kärangät iva aurha snäng bät arhani di qaku mamär iva rhäksot na ngät. Dap ama lat kärangätni i ama ruvek tat tamän bät ama enge qärangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa diva vät aung anga qunäga diva rhäksot na ngät. Bä iangärhäkt ama lat kärangätni i ama ruvek tat tamän bät ama enge ama nañis ngät diva qosaqi rhäksot na ngät. Dä ama lat kärangätni i ama ruvek tat dräm sävät iarhongäkt kärqärhong i ma Ngämuqa qat tuqunäga sä irhong bä ba rha diva rhäksot na ngät. ⁹ Inguna qaku qunäga vät a ut mamär sä iarhongäkt moe bä qaku aurha anga enge moe qärangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa ivakt iva ut tamän särha ama ruvek na ngät ¹⁰ sokt kre va ianiäkt kärqäni i sa mamär nä ini mas ini ngä rhän dä va ama lat toqoräkt kärangätni i nak as kaku mamär na ngät toqoräkt diva rhäksot na ngät. ¹¹ Mudu rhoqoräkt i ama rhoemga na ngo dä sa nguät tamän doqor ama rhoemga dä nguät tu gu snäng doqor ama rhoemga dä qunäga vät a ngo rhoqor ama rhoemga. Dap toqoräkt i sa ngua män i ama morqa na ngo dä sa ngua met daqule ama rhoemga aa lat. ¹² Inguna rhäkt di sa qaku ut lu iarhongäkt moe mamär i ngäkt kre ut lu iarhongäkt pa ama rhitlunaspämgi dap pa nasot diva ut mair vät ma Ngämuqa aa saqong bä va urhi lu qa mamär. Rhäkt di sa nguät dräm ama

qäväläm nak kop nämäni ma Ngämuqa aa qärhong dap pa nasot pät iomäkt ama qäväläm diva qunäga vät a ngo sä iarhongäkt moe i nak kop toqor ma Ngämuqa i sa qunäga vät a qa sä gua iar moe.

¹³ Dap täkt di ama qatnanakt dä ama lat kärangättni i ut nanakt iva ma Ngämuqa qa rhualat bä ba ut mamär bä sävät ama lat kärangättni i aurha snäng bät arhani di iangärhäkt ama lat ama däpguamek na ngät di vasägos dä va qale ngät gem ut. Sokt di ama narhoer ngät ama lat nävät a ngät kärangät i ama vit na ngät di iomäkt i sa aurha snäng bät arhani ama ruvek.

14

Ama Enge Qärangättni I Ngät Dän Maräkt Nage Ma Ngämuqa Dä Ama Enge Ama Nañis Ngät

¹ Mamär iva nani a ngän masirhat iva angäna snäng bät arhani dä mamär iva qosaqi nani a ngän masirhat iva ngäni rha ama vänbon nage ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa. Näkt mamär iva nani a ngän masirhat mamär nä iangärhäkt ama lat kärangät iva ngän damän bät ama enge qärangät i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa. ² Inguna iaqäkt kärak i qat tamän bät ama enge ama nañis ngät di qaku qat tamän särha arhani ama ruvek dap kinak kat tamän särhä ma Ngämuqa inguna qaku aung gat dräm i qat tamän doqor mäniect inguna qat tamän bät ama enge ama ngaip ngät nävät ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa aa qrot. ³ Sokt di qaräkt i qat tamän bät ama enge qärangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa di nak kat tamän särha ama ruvek ivakt iva ama qrot arhä

qatnanakt dä va arha lat ama räkt ngät bä va ama mär arhä sarem.

⁴ Ama ruqa qarakni i qat tamän bät ama enge ama nañis ngät di qät sämaqrot na nas dap iaqäkt karak i qat tamän bät ama enge qarangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa di qa di qät sämaqrot na ama qatnanaktpämda moe. ⁵ Ura gua ruavek, nani a ngo iva ngän moe diva ngän damän bät ama enge ama nañis ngät sokt di nani a ngo masirhat iva ngän damän bät ama enge qarangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa. Inguna ama ruqa qarakni i qat tamän bät ama enge qarangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa di iaqäkt di qa vit pä qarakni aa uväs karak i qat tamän bät ama enge ama nañis ngät sokt diva in moe ini sämaqrot na ama qatnanaktpämda qre i akni qa e ivakt iva qä näpgoer nä iangärhäkt ama enge ama nañis ngät.

⁶ Näkt sagem ngän gua ruavek, di ngakt bä nguut dän sagem ngän bä nguut tamän särhäm ngän na ama enge ama nañis ngät dä ngu lu va ngua rhatnärhäm ngän doqor mäniekt? Inguna ngakt bä nani a ngo iva ngua rhatnärhäm ngän dä mamär iva ngua rhamän särhäm ngän na anga enge na anga muqunäga nage ma Ngämuqa ura na anga mädräm anga mär ngät nagem ga ura na anga enge qarangätni i ngät dän maräkt nagem ga ura va ngu su ngän sävät a qa. ⁷ Iangärhäkt ama lat iva ama ruqa qat tamän na ama enge ama nañis ngät di ngät toqor iarhongäkt kärqärhong i qaku irhong angärha anga iar toqor ama gita dä ama iqi qaraktni i rhi ses a qi. Ngakt bä qaku rhit kut ama gita mamär ura qaku rhi ses ama iqi mamär dä ngu lu va sirhäkt ama ruvek tat dräm iaqyäkt ama

mabuqi rhoqor mäniekt? ⁸ Näkt kosaqi ngakt bä ama raunaqa di qaku qä nanok mamär dä ngu lu va sirhäkt auge qä rhäkmu na nas nani ama ulaqi?

⁹ Iangärhäkt ama lat di rhoqorne rhoqoräkt kre i ngän damän bät ama enge qärangätni i qaku arhani ama ruvek tat dräm a ngät. Ngu lu va ama ruvek ti räm i ngän damän bät agiqa? Inguna va ngiat tamän di rhoqor qre i qaku ngiat tamän särha aung dap kinak ngiat tamän särha ama släqyäs.

¹⁰ Bä rhe mäni ama ivätki di masirhat na ama enge qärangätni i ngät maos maos näkt iangärhäkt ama enge di ngä moe ngärhi sameng irhä iarhakt ama ruvek arhä snängaqa qärrahae i rhat tamän na ngät. ¹¹ Näkt ngakt bä qaku nguat dräm ama enge qärangätni i akni ama ruqa qat tamän bät a ngät dä sa aingo di ngua män i ama nañiska na ngo ge iaqäkt ama ruqa dä iaqäkt ama ruqa di sa qa män i ama nañiska na qa gem ngo. ¹² Bä äkt i nguat tamän bät tangät täkt ama enge särhäm ngän inguna ngakt bä nani a ngän masirhat iva ngäni rha ama vänbon gärangätni i ma Ngämuqa aa Qloqaqa qät bon däm ngät dä mamär iva nani a ngän masirhat na ama vänbon gärangätni i ngät tatnärha ama qatnanaktpämda masirhat.

¹³ Bä äkt i mamär iva aung gäarakni i qat tamän bät ama enge ama nañis ngät kä nän ma Ngämuqa iva qä von ga rha ama qrot iva qä näpgoer nä iangärhäkt ama enge. ¹⁴ Inguna ngakt bä ngu nän na ama enge ama nañis ngät dä sa gu qloqaqa qä nän dap gu snängaqa di qale qa mavängam. ¹⁵ Ngakt bä rhoqoräkt dä sa ngu lu va ngua mäšana? Va sai dä ngu nän nä gu qloqaqa dap kosaqi sai dä va ngu nän nä gu snängaqa. Bä va sai dä ngut tong na ama

mabu na ama ansäs nä gu qloqaqa dap kosaqi sai dä va ngut tong na ama mabu na ama ansäs nä gu snängaqa.

¹⁶ Ngakt bä qaku ngi namualat toqoräkt dap kinak sokt nävät gi qloqaqa dä sa ngia mes ama mär sage ma Ngämuqa dä ngu lu va ama ruqa qarakni i mai qale qa qä na ngän näkt kaku qat dräm iangärhäkt gia enge diva qä räm doqor mäniekt i sa ngia mes ama mär sage ma Ngämuqa bä va qä qoar i “Ngäkki” sage gia enge? ¹⁷ Näma dä iangärhäkt gia enge qarangätni i ngia mes ama mär sage ma Ngämuqa di mamär na ngät sokt di iaqäkt ama ruqa di qaku ngärhi sämaqrot na qa. ¹⁸ Nguat tes ama mär sage ma Ngämuqa inguna ngua met e na ngän i ma ama rhäqäp nä imek di sa nguat tamän bät ama enge ama nañis ngät. ¹⁹ Sokt di nga rhoqoräkt i västämne na ut ama qatnanaktpämda di näma dä mamär vät a ngo iva ngua rhamän bät anga ngärhäqyisem anga tausengäna na anga engirhong na ama enge ama nañis ngät sokt di nani a ngo masirhat iva ngua rhamän bät anga ngärhäqyet nä irhong anga engirhong nä gu snängaqa ivakt iva ngu su arhani.

²⁰ Gua ruavek, kale ngän du angän snäng doqor ama rhoes dap kinak mamär iva ngän du angän snäng doqor ama ruvek kärarhani i sa ama mor ta. Sokt di vät angäna lat di mamär iva ngän doqor ama rhuimirhong gärqärhongni i sa qaku irhong ngät tualat na anga lat anga vu ngät. ²¹ Vä ma Ngämuqa aa Muräkt di sa rha säm doqortäqyia,

“Va ama ruvek kärarhani i ama nañis ngät arha enge

bä nämät ama nañista arha väm
 dä va ngua rhamän särhä rhärha rhäkt ama ruvek
 sokt di qoki as pa qaku rhi nanari nämät ngo.
 Ma Engeska qa märhamän doqoräkt.”

²² Dä soknga ama enge ama nañis ngät di qaku
 ama muqunängi na ngät bä bä iarhakt kärerhae
 i rhat nanakt dap kinak ngät di bä bä iarhakt
 kärerhae i qaku rhat nanakt. Dap sa ama enge
 qarängätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa
 di qaku ama muqunängi na ngät bä bä iarhakt
 kärerhae i qaku rhat nanakt dap kinak ngät di bä
 bä iarhakt kärerhae i rhat nanakt. ²³ Näkt ngakt
 bä aingän ama qatnanaktpämde moe di västämne
 na ngän bä ngän moe di ngän damän na ama enge
 ama nañis ngät maos maos näkt anga tmänga anga
 nañis ka ura aung gäarakni i qaku qat nanakt di
 qale qa gem ngän dä sa nga va qaku qä naqoar
 i ngän di inirqi na angän mädräm? ²⁴ Dap kinak
 ngakt bä ngän moe ngän damän bät ama enge
 qarängätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa
 dap sa qale anga ruqa rhoqoräkt gem ngän diva
 angäna enge moekt ngärhi qur a qa mamär i qa di
 qat tualat na ama lat ama vu ngät bä va qa di qä
 rha ama rhäksärhäm nage iangärhäkt angäna enge
 moekt bät aa lat ama vu ngät angät tpäs. ²⁵ Näkt
 nga nasot i iaqäkt ama ruqa di qat lu i iarhongäkt
 ama ngaivirhong bäm mes di sa arha enge ngä
 muqunäga sä irhong dä va qa an da aa quum sä
 nas na ama ansäs sage ma Ngämuqa dap pa qat
 tamän mamär toqortäqyia, “Ma Ngämuqa di qoki
 ngätki i qale qa mänguräp mä ngän.”

Ama Lat Kärangätni Iva Rhi Nänsäs Sage Ma Ngämuqa Di Mamär Iva Rhat Tualat Na Ngät Mamär

²⁶ Bä nga rhoqoräkt dä ngu lu va ut tualat toqor mäniekt? Nga rhoqoräkt i västämne na ngän dä mamär iva arhani nävät a ngän diva sävetka qa rhän sa anga mabuqi dap pa akni qa rhän sa anga enge na ama rhisu dap pa akni qa rhän sa ama enge qärangätni i sa ma Ngämuqa qa muqunäga sä ngät dap pa akni qa rhän sa anga enge ama nañis ngät ura ama lat iva rhit näpgoer nä iangärhäkt ama enge ama nañis ngät. Mamär iva ngän dualat nä iangärhäkt ama lat moe ivakt iva ngäni sämaqrot na ne. ²⁷ Ngakt bä guavek nävät a ngän diva rhat tamän bät ama enge ama nañis ngät dä sa mamär iva sokt anga udiom ura anga dävaung na rha rhat tualat toqoräkt. Näkt pa qaku rha moe rhat tamän sä ne dap kinak pa rhat tamän di ak ka er näkt saqi sa akni näkt saqi sa akni dap toqoräkt di mamär iva aung anga ruqa va qät näpgoer nä iangärhäkt ama enge. ²⁸ Sokt di ngakt bä qaku aung e qarak iva qät näpgoer na ama enge dä sa mamär iva iarhakt di mänadin däm da va ama ansäspämgi bä va sokt tat tamän särhäm mes dä sage ma Ngämuqa.

²⁹ Mamär iva anga udiom ura anga dävaung na rha qärrarhani i rhat tamän bät ama enge qärangätni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa rhat tamän dap mamär iva arhani ama ruvek kärarhani i qale rha e di rhat tatnävämne nä iangärhäkt ama enge qärangätni i iarhakt tat tamän bät a ngät. ³⁰ Näkt ngakt bä ma Ngämuqa qat tuqunäga sa anga enge rhoqoräkt ge aung nävät iarhakt kärarhae i rhat muqun dä va iaqäkt karak i sa qat tamän di mamär iva mänadin däm ga. ³¹ Mamär iva ngän moe

ngän damän i ak ka er näkt saqi sa ak näkt saqi sa ak pät ama enge qärangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa ivakt iva ama ruvek moekt diva qunäga vät a rha dä va iangärhäkt ama enge ngärhi sämaqrot na rha. ³² Ama ruvek kärarhani i rhat tamän bät ama enge qärangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa di mamär vät a rha iva rha maräkt tat turäkt ba nas ivakt iva rhat tamän bät ama qäväläm gärqomni iva qoki rhat tamän ³³inguna ma Ngämuqa di qaku ama inirqi na aa lat dap kinak aa lat di na ama bulap.

Bä va rhoqor ama qatnanaktpämda nämät ama värhap moe ³⁴di ama evop diva mänadin däm da va ama ansäspäm. Inguna rha di qaku anga rhares nga e gem da iva rhat tamän dap kinak ta diva qale rha manao va arha egutpek arha rem doqor ma Ngämuqa aa Muräkt nage ma Moses ngät tamän. ³⁵Ngakt bä guarhong nga e qärqärhongni i nani ama evop masirhat iva qunäga vät a rha sä irhong dä sa mamär iva rhi snanbät sa arha egutpek närhäm irhong ba arha vät. Inguna ama qluqi qiat mair vät iomäkt angät tpäs iva ama evopki qiat tamän ba ama ansäspämgi.

³⁶Ngakt bä nani a ngän iva ngän dair särhä iangärhäkt gua enge dä sa nani a ngo iva ngu snanbät toqortäqyia, “Nga ma Ngämuqa aa enge ngä er ngä män nagem ngän? Ura nga sokt ngän gärrarhani i iangärhäkt ama enge sa ngä män gem ngän?”

³⁷Aung gäarakni i qä qoar i qa di qat tamän bät ama enge qärangättni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa ura qä qoar i qa di qat tualat nävät ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa aa qrot di mamär

iva qat dräm i rhangät täkt ama enge qärangätäni i ngut säm a ngät di ama muräkt na ngät nage ma Engeska. ³⁸ Bä aung gäarakni i qaku qä natmet parhäm dangät täkt ama muräkt diva qaku mamär iva ama qatnanaktpämda rhi natnari nämät ka. ³⁹ Bä äkt i gua ruavek, mamär iva nani a ngän masirhat iva ngän damän bät ama enge qärangätäni i ngät dän maräkt nage ma Ngämuqa dap kale ngän dair särhä iomäkt iva rhat tamän bät ama enge ama nañis ngät. ⁴⁰ Dap pa ama lat moe di mamär iva ngän dualat na ngät maräkt parhäm ama räkt ngät ama lat na ama ansäs sage ma Ngämuqa.

15

Ma Ngämuqa Qa Märanas Nä Ma Krais

¹ Gua ruavek, täkt diva ngu vuk pät a ngän na ama sameng ama mär ngät kärangätäni i sa ngua sameng ba ngän na ngät bä sa ngän sangar a ngät bä qosaqi rhäkt di ngänät mair ma ama qrot pät angärha rhäng. ² Näkt ngakt bä ngänät sangar iangärhäkt ama sameng ama mär ngät ma ama qrot dä sa va ma Ngämuqa qa rhumaiar ngän. Dap ngakt bä qaku ngänät sangar iangärhäkt ama sameng dä sa va angän gatnanakt diva qaku ngä nasa anga gavämgi.

³ Ama vit na äm ama qäväläm nämäni iangärhäkt ama sameng ama mär ngät kärqom i sa ngua märhamän särhäm ngän na äm di rhoqortäqya,

ma Jisas di sa qa ñäp ivakt iva qä rhäksot na aurha
vuirhong
doqor varhäm ma Ngämuqa aa enge qärangätäni
i sa rha säm a ngät

- 4 bä äkt i qa ñäp dä rha mu qa mät ama ñäpta arha
liqi
näkt ma Ngämuqa qa märanas na qa nämät ama
tñäpki
vät ama dävaung na qa ama qunäga
iva rhäkмамär varhäm ma Ngämuqa aa enge
qärangätni i sa rha säm a ngät
- 5 näkt nasot dä väs däm ga ge ma Sefas
näkt kosaqi nasot dä väs däm ga ge aa
mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom
na rha.
- 6 Näkt nasot iarhakt pät ama qäväläm ama sägom
dä väs däm ga ge ama qatnanaktpämda
qärarhani i ama rhodäm sä rha di ngä met e
na ama ngärhäqyet ama handret na rha
näkt ama rhäqäp na rha nävät iarhakt di as tat
däqäm
dap arhani di sa rha ñäp.
- 7 Nasot a rha dä qa män ge ma Jems
näkt nasot dä sa qa män ge ama ngangda moe.

8 Näkt nasot mamär dä sa väs däm ga gem ngo i
ngo rhoqor ama ruqa qäarakni i aa nanäk kia sa qa
vät ama nañis äm ama qäväläm*.

9 Inguna aingo di ama gaini na ngo mamär
mänguräp ama ngangda bä aingo di mai qaku
mamär iva rhat tes ngo i ama ngangga na ngo
inguna sa ngua mualat na ama lat ama vu ngät
i ngua sangäm na ama qatnanaktpämda mäni ma
Ngämuqa mavängam. 10 Sukt di nävät ma Ngämuqa

---

* 15:8 aa nanäk kia sa qa vät ama nañis äm ama qäväläm Ura 'aa
nanäk kia sa qa värhäm ama iska qäarakni i qoki qa maos'

aa ñämsävätki dä sa ngua män i ngo rhoqor täkt bä qosaqi iaqyäkt aa ñämsävätki bä ba ngo di qoki sa qia sa ama gavam. Näkt kärangätni aurha lat ngu na arhani ama ngangda di sa aingo di nguat tualat masirhat dap ta di rha mane. Sökt di qaku aingo maräkt kärak i nguat tualat dap kinak ma Ngämuqa aa ñämsävätki qäarakni i qia e väm ngo qiat tualat. ¹¹ Sökt di ngakt bä aingo nguat tualat ura rha rhat tualat di nak kop ut moe di urhi sameng nä iangärhäkt ama sameng ama mär ngät dä sa ngän nari ngät bä sa ngänät nanakt na ngät.

Ama Ruvek Kärarhani I Sa Rha Ñäp Diva Rha Rhäranas

¹² Näkt ngakt bä urhi sameng i ma Kraisi di sa ma Ngämuqa qa märanas na qa nämät ama tñäpki dä sa ngu lu mäniekt bä arhani nävät a ngän di rhi qoar i ama ñäpta diva qaku rhi namäranas? ¹³ Sökt di ngakt bä qaku ma Ngämuqa qat täranas na ama ruvek nämät ama tñäpki dä sa rhoqoräkt di qaku qa märanas nä ma Kraisi. ¹⁴ Näkt ngakt bä rhoqoräkt i ma Kraisi di qaku ma Ngämuqa qa märanas na qa nämät ama tñäpki dä sa aut sameng sävät ma Kraisi diva qaku ngä nasa anga gavam dä angän gatnanakt diva qosaqi qaku ngä nasa anga gavam. ¹⁵ Ngakt bä ngätki i qaku ma Ngämuqa qat täranas nä guavek nämät ama tñäpki dä soknga qaku qa märanas nä ma Kraisi bä nga rhoqoräkt di urhi iras täm ngän sävät ma Ngämuqa.

¹⁶ Inguna ngakt bä qaku ma Ngämuqa qat täranas na ama ñäpta dä sa rhoqoräkt di qosaqi qäqi qaku qa märanas nä ma Kraisi. ¹⁷ Näkt ngakt bä ngätki i ma Kraisi di sa qaku ma Ngämuqa qa märanas

na qa dä sa angän gatnanakt diva qaku ngänät namatnärhäm ngän inguna as pa ma Ngämuqa qa rhatnävämne na ngän bät angäna vuirhong angät tpäs. ¹⁸ Bä qosaqi iarhakt kärarhae i sa rha ñäp dap sa rhat nanakt nä ma Krai diva qäbäs na rha. ¹⁹ Ngakt bä aut katnanakt sämäni ma Krai di nak kop sokt sävät tangät täkt ama iar dap pa qaku guarhong sae dä sa va aiut täkt nämäni ama ruvek moe diva ama ruvek di airäs ta masirhat nävät a ut pät arhani ama ruvek arhä väs.

²⁰ Sokt di nak ama engäkki di sa ma Ngämuqa qa märanas nä ma Krai nämät ama tñäpki bä ma Krai di ama narhuir qi ama gavämgi na qa nävät iarhakt kärarhae i sa rha ñäp. ²¹ Inguna rhoqor ama tñäpki di sa qia män nävät akni ama ruqa dä qosaqi iomäkt iva ma Ngämuqa qat täranas na ama ruvek kärarhani i sa rha ñäp di äm ngä män nävät akni ama ruqa ²² inguna rhoqor ama ruvek moe i rhit ñäp inguna nävät ma Adam di qosaqi va iarhakt moe qärarhae i rhat nanakt nä ma Krai diva rhat däqäm nävät ma Krai. ²³ Sokt di ut moe diva vät ama rhäkmamär ngät ama rhodäm nasot a ne diva sävetka asägäk asägäk ka rhäranas bä qat däqäm. Bä ma Krai di ama narhuir qi ama gavämgi na qa nämät ama tñäpki näkt nasot dä va iarhakt kärarhae i sa rha nämäni qa diva ma Ngämuqa qa rhäranas na rha vät ama qunäga qaräknä iva evär dä ma Krai. ²⁴ Bä rhoqoräkt dä va qa rhän nävä iarhongäkt moe maos maos angät tpäs kärqärhong i irhong ngät turäkt bä sävät iarhongäkt moe kärqärhong i irhong angät krot bä nasot toqoräkt dä va ama tpäsini ngä rhän doqoräkt iva qä von da ama Muräktpäp sage ma

Ngämuqa ama Ngätmamäk.

²⁵ Inguna va ma Kraisi di qoki va qat mair bä qat turäkt bä dängdäng iva qa rhu aa ikkäna moe manao va aa qäriglem angärha rem. ²⁶ Ama dängdängini na qa aa ik kärakni iva qa rhän näva aa uväs di ama tñäpki. ²⁷ Inguna ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, “Ma Ngämuqa di sa qa mu iarhongäkt moe manao va aa qäriglem angärha rem.” Sökt di nga rhoqoräkt i iangärhäkt ama enge ngärhi qoar i, “Iarhongäkt moe di sa ma Ngämuqa qa mu irhong moe manao va aa qäriglem angärha rem” dä sa iangärhäkt ama enge di qaku ngä mes pät ma Ngämuqa qäarakni i sa qa mu iarhongäkt moe vä ma Kraisi aa qar angärha rem. ²⁸ Näkt nga va rhoqoräkt i qale iarhongäkt moe va ama Ngärhoemga aa muräkt angärha rem dä nasot diva qa rhu nas moe vä ma Ngämuqa aa muräkt angärha rem iaqäkt kärak i sa qa von ama Ngärhoemga rha ama qrot iva qat turäkt toqoräkt. Bä rhoqoräkt diva qale ma Ngämuqa i qa vit daver iarhongäkt moe bä va qat turäkt mamär bä bä irhong.

²⁹ Bä rhäkt di mamär iva ngän du angän snäng sävät tärhom däkt toqortäqyia, ngäkt bä ama ruvek kärarhani i sa rha ñäp di qaku rhi namäranas bä ama ngätdäqäm da näkt nga rhoqoräkt i arhani ama ruvek tit ta ama baptais ba rha di ngu lu ama rharimini sä iomäkt di äm doqor mäniekt bä iangärhäkt ama lat pa ngät tatnärhä iarhakt ama ñäpta rhoqoräkt? ³⁰ Näkt ngäkt bä qaku ma Ngämuqa qat täranas na ama ruvek di ngu lu va nguat tu nas säda ama märänga aa ron bät ama rhodäm moe i ngu sameng na ama sameng ama mär ngät iva iva? Inguna gua lat toqoräkt di ngät

toqor ama dädända arha lat. ³¹ Gua ruavek, aingo di ngäkt kre i vät ama qunäng moe di sa qorhäs iva rhi veng ngo. Iangärhäkt gua enge di ama engätki na ngät bä nguät tamän doqoräkt di nävät iomäkt i aingo di märmär gem ngo masirhat inguna vasägos di sa qale ngän i sägäni na ngän ngän nä ma Jisas ma Kraiss aurha Engeska. ³² Qosaqi ngäkt bä qaku ma Ngämuqa qat täranas na ama ruvek nasot i sa rha ñäp dä ngu lu va ngu rha agini nävät iomäkt i sa ama mäsmäs pä m ngät ama muräp nae nämät ama värhäm ama mor äm ma Efesus di urhi arhäktgyäm sä ne? Ngäkt bä qaku ma Ngämuqa qat täranas na ama ruvek di nguaräm mamär iva urhi qoar i, “Ut täs dä urhit nakt inguna duququ dä va urhi ñäp.”

³³ Qale ngäni iras täm mes. Rhangät täkt ama enge di ama engätki na ngät kärangät i ngät tamän doqortäqyia, “Ngäkt bä sägäni na ut ut na ama ruvek ama vu rha dä sa va rhi slava na aurha lat ama mär ngät na arha lat ama vu ngät.” ³⁴ Mamär iva ngäni nasäng i ngän du angän snäng mamär toqor varhäm ama räkt ngät ama lat. Dä saqi as kale ngän natmualat na anga vuirhong inguna arhani nävät a ngän di qaku rhat dräm ma Ngämuqa. Nguät tamän doqor täkt divakt iva aqlus pä t a ngän inguna nävät angäna lat.

Ama Släqyige Qärqige Iva U Rhäranas Sä Ige

³⁵ Sökt diva akni ama ruqa qä snanbät toqortäqyia, “Ngu lu va ma Ngämuqa qa rhäranas na ama ñäp ta ama ruvek toqor mäniekt? Ngu lu va arhä släqyigleng ngä rhän doqor mäniekt?”

³⁶ Nak iaqäkt kärak i qä snanbät nä rhangät täkt

ama snanbät di ama dädänga na qa. Sa ngänät dräm i nga rhoqoräkt i ngänit kutnanokt ama gavämirhong di as iarhongäkt ama gavämirhong diva nät däm irhong bä irhong ngärhi ñäp näkt nasot dä va irhong ngärhi ir. ³⁷ Dä ianiäkt ama gavämini rhoqor ama wit aa gavämini ura ani ama gavämini qärqäni i ngit kutnanokt ini di nak kop ama gavämini nä ini bä qaku ini rhoqor ama wit ura ama vlol qarangätni iva vur mät ngät nasot. ³⁸ Sokt di ma Ngämuqa qät bon ianiäkt ama gavämini rha ama släqyige varhäm aa snängaqa. Näkt kät bon ama gavämirhong asägäni asägäni rhä ini angät släqyige. ³⁹ Iarhongäkt moe di qaku irhong angät släqyigleng doqorne dap kinak ageni ama släqyige di bä ba ama ruvek dä ageni di bä ba ama släqyirhong dä ageni di ba ama isäm dä ageni di ba ama rhinäm. ⁴⁰ Bä qale ama släqyigleng gärqiglengni i aglengni bä bä iarhongäkt mät ama leqäs dap aglengni bä bä iarhongäkt nämäni ama ivätki bä igleng angät murhämeska di qaku qa rhoqorne. ⁴¹ Ama qunäga di aa murhämeska maos dä qoki ama equngi di at murhämeska maos dä ama qaeng di angät murhämeska maos. Näkt koki ama qaeng asägäk asägäk di qaku angät murhämeska rhoqorne.

⁴² Bä qosaqi va rhoqorne i ama ñäpta arhä släqyigleng gärqiglengni iva ma Ngämuqa qa rhäranas nä igleng diva qaku igleng doqor mudu. Ama släqyige qärqigeni i rha sasärhäm ige diva säkt täm ige dap ama släqyige qärqigeni iva ma Ngämuqa qa rhäranas nä ige diva qaku säkt täm ige.

⁴³ Ama släqyige qärqigeni i rha sasärhäm ige di ama

qluqi vät ige angät tpäs dap ama släqyige qärqigeni iva ma Ngämuqa qa rhäranas nä ige di na ama murhämeska vät ige. Rha sasärhäm ige di qaku ige angärha anga qrot masirhat dap pa ma Ngämuqa qa rhäranas nä ige di ige angät krot masirhat. ⁴⁴ Näkt toqoräkt i rha sasärhäm ige di ama släqyige nä ige nämäni ama ivätki qärqigeni i ige angät snängaqa qat turäkt bä bä ige dap toqoräkt iva ma Ngämuqa qa rhäranas nä ige dä va ige ngä rhän i ama släqyige iva ama qloqaqa qat turäkt bä bä ige. Ngakt bä nak sa ama släqyige nämäni ama ivätki ige nga e dä qosaqi rhoqoräkt di qale ama släqyige na ama qloqaqa.

⁴⁵ Ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, “Ama ruqa ama narhoer qa ma Adam di sa qa män i ama ruqa qärakni i qat däqäm” dap ama dängdängini na qa ma Adam di sa qa män i ama qloqaqa qärakni i qät bon da ama iar. ⁴⁶ Sökt di qaku ama qloqaqa na ngät ama iar ngärhi rhoer ngät dän dap kinak ama släqyige nämäni ama ivätki ige ngärhi rhoer ngät dän näkt nasot dä sa sa ama qloqaqa na ngät ama iar. ⁴⁷ Ama narhoer qa ama ruqa di qa nämäni ama ivätki bä sa ma Ngämuqa qa säm a qa na ama rhabuqi dap ama udiom na qa ama ruqa di qa män näda ama usäpki arha ron. ⁴⁸ Bä ama ruvek kärarhani i rha nämäni ama ivätki di rha rhoqor iaqäkt kärak i sa qa män näva ama rhabuqi. Dap iarhakt kärarhae i rha näda ama usäpki arha ron di rha rhoqor iaqäkt kärak i sa qa män näda ama usäpki arha ron. ⁴⁹ Nak kop toqorne rhoqoräkt i sa ut ta ama ruqa näva ama rhabuqi aa iauski dä va qosaqi urhi rha ama ruqa näda ama usäpki arha ron aa iauski.

*Ama Enge Ama Ngaip Ngät Dä Iomäkt I Sa Ut
Män Näva Ama Tñäpki At Täväs Nävät Ma Krai*

⁵⁰ Gua ruavek, ama rharimini sä rhangät täkt gua enge di rhoqortäqyia, qaku mamär iva ut namon sävä ma Ngämuqa aa Muräktpä m sä rhägleng däkt aut släqyigleng gärqigleng i igleng na ama släkt ngä na ama biaska. Bä qop ianiäkt kärqäni i mavamava nä ini di qaku mamär iva ini ngä rhon sä äkt i qaku mavamava nä iarhongäkt moe e. ⁵¹ As ngäni nari iva ngu qoar na ngän na ama enge ama ngaip ngät. Va qaku ut moe ut nañäp sokt di ut moe diva urhi qutsasorhane bä va u rhän maos ⁵² pä t ama qäväläm ama qot äm mamär toqor qre i lävät mät ama saqongaqa vät ama qäväläm gärqomni iva ama biugal qä nok mädängdäng. Inguna ama biugal va qä nok dä sa va ama ñäpta diva ma Ngämuqa qa rhäranas na rha bä va rhat däqäm mas dä aut släqyigleng ba igleng ngärhi qutsasorhane. ⁵³ Inguna rhäge rhäkt ama släqyige qärqigeni iva säkt täm ige di mamär iva ige ngärhi qutsasorhane ivakt iva qaku mamär vät ige iva säkt täm ige. Bä rhäge rhäkt ama släqyige qärqigeni i ige ngät dräm ngärhit ñäp diva ige ngärhi qutsasorhane bä va ige ngät däqäm mas. ⁵⁴ Bä nga rhoqoräkt iva aut släqyigleng gärqiglengni i mamär iva säkt täm igleng dä va igleng ngärhi ñäp di igleng ngärhi qutsasorhane bä va qaku säkt täm igleng ura igleng ngärhi ñäp dä rhoqoräkt diva rhäk mamär varhäm ma Ngämuqa aa enge qarängätni i ngät tamän doqortäqyia,

“Ama tñäpki di qaku arha anga qrot iva qia rhän näva aut pä s.”

⁵⁵ “Ngu lu ama tñäpki di gi qrot ngä qoe iva ngia rhän näva aut päs? Ngu lu ama tñäpki di gi qrot ngä qoe ivakt iva ngit bon ut ta ama ruanini?”

⁵⁶ Ama tñäpki at krot ivakt iva qit bon da ama ruanini bä ba ut di ama vuini näkt ama vuini di ini ngärhit ta angät krot di nävät ma Ngämuqa aa Muräkt. ⁵⁷ Sökt di ut tes ama mär sage ma Ngämuqa inguna qät bon ut ta ama qrot bä ut dän näva ama tñäpki at täväs nävät aurha Engeska ma Jisas ma Krai.

⁵⁸ Bä äkt i gua ruavek kärarhani i gua snäng bät a ngän, mamär iva ngänät mair ma ama qrot dap pa qale ngän namon da angäna rhäng. Mamär iva vasägos dä va ngän dualat masirhat nä ma Engeska aa lat inguna sa ngänät dräm i mäni ma Engeska dä sa iangärhäkt angäna lat diva qoki ngärhi sa ama gavam.

16

Ama Ligär Bä Ba Ama Qatnanaktpämda E Ma Jerusalem

¹ Rhäkt diva ngua rhamän sävät ama ligär qärangätni i ngän durhämne na ngät bä ba ama qatnanaktpämda e mät ama värhäm ama mor äm ma Jerusalem di rhoqortäqya, mamär iva ngän det nasot ama iska qärakni i sa ngua qoar na ama qatnanaktpämda nae näva ama ngärhäktka ma Galesia iva rhat tet parhäm ga. ² Vät ama narhoer qa ama qunäga vät ama tadinimek moe dä sa aingän moe asägäk asägäk diva sävetka qa rhu angätni ama ligär mamär sañis na aa ligär maräkt kärangätni i

sa ma Ngämuqa qa modämne na qa na ngät. Bä va sävetka qa rhu iangärhäkt ama ligär divakt iva nga rhoqoräkt iva ngua rhän gem ngän dä nak sa ngän däkmü na ngät. ³ Bä va rhoqoräkt i sa ngua män gem ngän dä sa va ngu rhäk nä guavek nävät a ngän gärrarhani i sa ngän muqunän bät a rha sa anga abucit kärqitni i it ngät tamän i iarhakt di sa ngän muqunän bät a rha ivakt iva rhi rha angän bänbon sae ma Jerusalem. ⁴ Näkt ngakt bä nguat tu gu snäng i qosaqi ngo di mamär iva ngua rhet sae dä va rhi na ngo u rhet sae ma Jerusalem.

Ma Pol Qat Turäkt Iva Qa Rhet Sae Ma Korin

⁵ Nguat turäkt iva ngua rhet da ama ngärhäktka aa ron ma Masedonia. Näkt nga nasot dä va ngua rhet bä ngu lu ngän ⁶ näkt nguaräm ba as kale ngo gem ngän bä nguaräm ba qäqi qale ngo gem ngän bät ama soeng angät kunäng ivakt iva aingän di mamär iva ngän datnärhäm ngo sa ama iska qärakni i nani a ngo iva ngua rhet näväm ga. ⁷ Inguna qaku nani a ngo iva ngu lu ngän nak kop pät ama qäväläm ama qot äm dap kinak nani a ngo iva as kale ngo ngu na ngän mauiü qre i ma Ngämuqa qat turäkt toqoräkt. ⁸ Sökt di as pa qale ngo rhe ma Efesus bä dängdäng i rhäksot nä ma Pentikos angät kunäga ⁹ inguna ama enges ki ama tmongi di sa qia rhar bä ba ngo ivakt iva nguat tualat mamär nä ma Ngämuqa aa lat. Dap ani di rhe di qale ama rhäqäp na rha ama ruvek kärarhani i rhat tair särhä ma Ngämuqa aa lat.

¹⁰ Bä nga rhoqoräkt iva ma Timoti qa rhän gem ngän dä sa mamär iva ngän dualat sä qa mamär ivakt iva qät ta ama bulap dap pa qale qät len

inguna qa di qa rhoqor ngo i un dualat nä ma Engeska aa lat. ¹¹ Bä äkt i varis aung Gä nasäm ama mäñmäñini na qa. Ngän datnärhäm ga bä va ngäni rhäk na qa sa ama bulap ivakt iva qa rhän gem ngo inguna nguat nañäm nani a qa qä na aurha ruavek.

Ma Pol Aa Enge Ama Dängdängini Na Ngät

¹² Ama enge sävät ma Apolos di rhoqortäqyia, sa ngua märhamän särhäm ga ma ama qrot iva qa rhet bä va qä lu ngän Gä na arhani aurha ruavek sokt di qoki sa qaku nani a qa iva qa rhet sagem ngän däkt. Va qa rhet kä lu ngän bät guaäm anga qäväläm gärqomni i qoki qat tu aa snäng i märmärsäs iva qa rhet sagem ngän.

¹³ Mamär iva ngänät nañäm särhäm mes mamär dä va ngänät mair ma ama qrot mäni angän gatnanakt dä qale ngän natlen guani dap pa mamär iva ama qrotta na ngän. ¹⁴ Mamär iva iarhongäkt moe qärqärhong i ngän dualat nä irhong diva ngän dualat nä irhong nävät ama lavuqi.

¹⁵ Sagem ngän däkt gua ruavek, ngänät dräm i ama ruvek näp ma Stefanas aa vätka di ama narhoerta na rha qärrarhani i rha män i ama qatnanaktpämda näva ama ngärhäktkä ma Akaia. Näkt nävät arhä snängaqa maräkt dä sa rha rha ama lat iva rhat tatnärhä ma Ngämuqa aa ruvek. Bä ngu nän ngän ma ama qrot ¹⁶ iva ngän dualat pä iarhakt arha rem näkt sävät iarhakt moe qärrarhae i rha rhoqor ta. Bä qosaqi va ngän dualat toqoräkt sävät arhani moe qärrarhani i rhat tualat masirhat nä ma Ngämuqa aa lat.

17 Märmär gem ngo masirhat nävät ma Stefanas kä nä ma Fortunatus näkt ma Akaikus arhä mänmänäs inguna rha män mät angäna släqyäs 18 bä rha sämaqrot nä gu qloqaqa i rhoqor ngän i qosaqi rha sämaqrot na angän gloqaqa. Mamär iva ngänit kutdrir sage ama ruvek kärarhani i rha rhoqoräkt.

Ma Pol Aa Enge Na Ama Märmärgem

19 Ama qatnanaktpämda nävät ama ngärhäktka ma Esia rhit täk na arhä märmärgem sagem ngän.

Ma Akwila qä nä ma Prisila näkt sävät ama qatnanaktpämda nävä ina vätka rhit täk na arhä märmärgem ama mor ngät mäni ma Engeska sagem ngän.

20 Aurha ruavek moe narhe di rhit täk na arhä märmärgem sagem ngän.

Mamär iva ngäni rhar sa ama qatnanaktpämda moe i ngänit kärhäktgyäm ne na ama märmärgem*.

21 Aingo ma Pol ngut säm dangät täkt ama rhäkne na ama märmärgem nä ngua rhäkt maräkt.

22 Mamär iva iaqäkt kärak i qaku aa anga lavuqi sävät ma Engeska di qale qa vä ma Ngämuqa aa rhäksärhäm. Aurha Engeska, mamär iva ngia ang!

23 Mamär iva ma Engeska ma Jisas aa ñämsävätki qali qi gem ngän.

24 Gu lavuqi mäni ma Jisas ma Kraisis diva qali qi gem ngän moe. Ngätki rhoqoräkt.

---

* **16:20** ngäni rhar sa ama qatnanaktpämda moe i ngänit kärhäktgyäm ne na ama märmärgem Na ama Grikkäna arha enge di rhangät täkt ama enge di rhoqortäqyia, mamär iva ngän des ama qunäga aa qäväläm sävät a ne nävät ama lat kärangätni iva ngäni vop pa angäna sdäm gane.

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319